

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

Organizační klima školy

Bakalářská práce

Autor: Pavla Gatterová

Vedoucí práce: PhDr. Lucie Smékalová Ph.D. et Ph.D.

2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pavla Gatterová

Učitelství praktického vyučování

Název práce

Organizační klima školy

Název anglicky

School Organizational Climate

Cíle práce

Cílem závěrečné práce je popsat problematiku organizačního klimatu a dále zjistit prostřednictvím dotazníkového šetření na vybrané střední škole konkrétní stav jejího organizačního klimatu se zaměřením na kulturu školy. Na základě zjištěných informací vytvořit vlastní závěry a navrhnout možná zlepšení v této oblasti.

Metodika

1. Studium vybrané problematiky v dostupných informačních zdrojích a průběžné konzultace s vedoucí práce.
2. Vymezení terminologie a deskripce teoretických východisek.
3. Vymezení předmětu: popsat na základě teoretických východisek problematiku organizačního klimatu na škole. Na vybrané střední zdravotnické škole uskutečnit šetření s využitím Kilmann – Saxtonova dotazníku kulturní mezery, které přinese informace o reálném a požadovaném stavu kultury školy. Výstupem šetření je návrh možných řešení. Cílovou skupinu tvoří žáci 3. a 4. ročníků.
4. Vyvození závěru, soupis literatury, korekce formálních a stylistických náležitostí.
5. Harmonogram zpracování: Kompletní pracovní verzi práce odevzdat vedoucí práce do konce února 2018. Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do konce března 2018.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní bakalářské práce.

Klíčová slova

Organizační klima, kultura školy, střední odborné školství, střední škola.

Doporučené zdroje informací

- BERG, G. et al. Kultura školy: příspěvek k výzkumu a rozvoji. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 217 s. ISBN 80-210-3746-6.
- DOLEŽALOVÁ, J. Metody a formy práce vedoucí k pozitivnímu klimatu ve výchovně-vzdělávacím procesu. In Klima současné české školy. Sborník příspěvků z 11. konference ČpdS. 1. vyd. Brno : KONVOJ, 2003, s. 274-278. ISBN 80-7302-064-5.
- GRECMANOVÁ, H. Možnosti výzkumu organizačního klimatu ve škole. In Pedagogický výzkum: reflexe společenských potřeb a očekávání? Sborník příspěvků z XIII. konference ČAPV. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2005, s. 75-78. ISBN 80-244-1079-6.
- HLOUŠKOVÁ, L. Proměna kultury školy v pedagogických diskurzích. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 978-80-210-4813-3.
- KAŠPÁRKOVÁ, J. Charakteristika školního klimatu a zjišťování jeho kvality. In Kompetence učitelův v informačnej spoločnosti : sborník příspěvků z mezinárodní konference v Žilině. Acta Humanica, 2004, č. 1, s. 162-168. ISSN 1336-5126.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – IVP

Vedoucí práce

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Elektronicky schváleno dne 16. 2. 2018

PhDr. Lucie Smékalová, Ph.D. et Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 3. 2018

prof. Ing. Milan Slavík, CSc.

Ředitel

V Praze dne 21. 03. 2018

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Organizační klima školy

vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědoma, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou.

.....

V dne

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat ředitelce SZŠ Turnov Mgr. Lence Novákové za spolupráci a umožnění dotazníkového šetření ve škole, žákům 3. a 4. ročníků oboru zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum za vyplnění dotazníků a profesorům za jejich rozdělení. Mé poděkování patří vedoucí práce PhDr. Lucii Smékalové Ph.D. et Ph.D. za rady, doporučení a odborné vedení práce.

Abstrakt

V bakalářské práci na téma „Organizační klima školy“ jsem se zabývala fungováním školy, prostředím, vztahy mezi žáky a mezi žáky a učiteli. Po analýze informací získaných z dotazníkového šetření jsem navrhla možná doporučení ke zlepšení kultury školy. Práce je rozdělena na teoretickou část, ve které jsem pro uvedení do problematiky popsala základní pojmy klima a kultura, strukturu vzdělání a vzdělávání a charakterizovala subjekt, ve kterém proběhlo šetření. Praktická část je postavena na dotazníkovém šetření na Střední zdravotnické škole v Turnově, kde jsem použila dotazník Kilmann – Saxtonovy kulturní mezery. Žáci 3. a 4. ročníků zde měli z uvedených možností hodnotit skutečný stav ve škole a vybrat možnost požadovaného stavu. Po vyhodnocení odpovědí jsem reagovala na nedostatky návrhy ke zlepšení. Prostor pro vylepšení je v oblasti mimoškolních aktivit, kde žáci vyjadřují potřebu pro více sportovních akcí. Musím ale konstatovat, že z dotazníkového šetření nevyplývaly žádné závažné problémy, škola se snaží přizpůsobovat potřebám studentů.

Klíčová slova

Organizační klima, kultura školy, střední odborné školství, střední škola.

Abstract

The bachelor's thesis „School Organizational Climate“ describes school environment, relations between pupils and between pupils and teachers. The theoretical part introduces the issue describing school climate, culture, structure of educational system and the subject of a research. The research in the practical part is based on Kilmann–Saxton Culture Gap Survey at The School of Nursing in Turnov. There are recommendations based on the analysis of information gained from the questionnaire. Pupils evaluated real conditions at their school compared to required conditions. The conclusion of the research points out opportunities of improvement in after-school activities, where pupils see a need of wider offer. However, no serious problems or imperfections have been detected by the survey. The school complies with standards required by pupils.

Keywords

Organizational climate, school culture, secondary vocational education, high school.

OBSAH

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Cíl a metodika práce	9
2 Teoretická východiska	10
2.1 Organizační klima	10
2.1.1 Klima školy	11
2.1.2 Klima třídy	13
2.2 Kultura školy	17
2.2.1 Typologie subkultur	18
2.2.2 Změna v kultuře školy	19
2.3 Vztah mezi kulturou a klimatem školy	20
3 Systém vzdělávání	23
3.1 Struktura školského systému	23
3.1.1 Vzdělanost lidských zdroj a trh práce	26
3.2 Kvalifikace pedagogických pracovníků	26
3.2.1 Plánování vzdělávání pedagogů	28
4 Charakteristika Střední zdravotní školy	30
4.1 Obory vzdělávání	31
4.2 Pedagogický sbor	32
4.3 Vybavení školy	33
4.4 Aktivity školy	35
PRAKTICKÁ ČÁST	
5 Design průzkumného šetření	37
5.1 Cíl průzkumného šetření	37
5.2 Charakteristika cílové skupiny	37
5.3 Metoda šetření - dotazník	38
5.4 Popis, analýza a interpretace dat	39
5.5 Závěrečné šetření	43
Závěr	48
Seznam použitých zdrojů	49
Seznam grafů, obrázků, tabulek	51
Seznam příloh	51
Přílohy	

ÚVOD

Klima jako takové prochází mnoha změnami, oteplování přináší různé živelné katastrofy, a to stejné se dá říci i o organizačním klima. S vývojem techniky se mění sociální vztahy a způsoby získávání informací a jejich využívání. Současná doba nám přináší řadu nových možností a záleží jenom na dané organizaci, jak je využije. Pod organizační klima můžeme zahrnout pojem kultura, která prochází všemi směry naší společnosti. Ve velké míře ovlivňuje klima, protože v hezkém a pohodovém prostředí se nám lépe žije i pracuje.

Pojem kultura školy se vyskytuje od osmdesátých let 20. století jako poměrně stálý fenomén společnosti, který utváří aktéři, především učitelé, ředitelé, žáci a v neposlední řadě rodiče. V současnosti je na tuto problematiku kladen velký důraz, s ohledem na velkou konkurenci škol a menší zájem žáků. Proto se školy snaží prezentovat a zaujmout případné uchazeče svými postoji, názory, jak je škola pro žáka uplatnitelná do života. Snaží se splňovat požadavky modernizace a přístupu k informacím. Veškeré chování a komunikace na trhu škol se projevuje určitou osobitou kulturou, kterou se chce škola na trhu prezentovat.

Já jsem si pro svoji práci vybrala Střední zdravotnickou školu v Turnově. Zajímalo mě, jak se tento obor dokáže vyrovnat s velkou konkurencí škol, v situaci, kdy je v médiích prezentováno finanční podhodnocení práce zdravotní sestry a nadhodnocovány požadavky na vzdělání. Jak může kultura školy přesvědčit žáky ke studiu právě tohoto oboru.

V současnosti školy nabízejí širokou škálu aktivit jak školních, tak mimo školních, rozšiřují nabídku oborů, ale je to správné? Dokáží kvalitně a odborně pokrýt veškeré požadavky společnosti?

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika práce

Cílem bakalářské práce bylo popsat problematiku organizačního klimatu. Zaměřila jsem se na kulturu, která je nedílnou součástí klimatu školy. Hlavními spoluvůrci jsou žáci, od kterých jsem zjišťovala za pomoci dotazníků, jak vnímají kulturu školy, jež navštěvují. Dotazníkové šetření, které probíhalo na vybrané Střední Zdravotnické škole v Turnově. Hlavním cílem bylo na základě analýzy informací získaných z dotazníků navrhnout možná řešení ke zlepšení situace, případně odstranění nedostatků.

Prostudovala jsem v dostupných zdrojích informace, abych se seznámila s touto problematikou. Průběžně jsem možné zdroje konzultovala s vedoucí práce. Vymezila jsem terminologii a deskripci teoretických východisek. Na základě těchto teoretických východisek jsem popsala problematiku organizačního klimatu, kde jsem se zaměřila na kulturu školy. Vybrala jsem konkrétní střední školu. S ředitelkou školy jsem konzultovala téma mé práce a dohodly jsme se, že mé šetření zaměřím na žáky a jejich vnímání kultury školy. Poté prostřednictvím učitelů byly dotazníky rozdány do 3. a 4. ročníků. Vyplněné dotazníky jsem vyhodnotila a popsala možná doporučení. Vše jsem shrnula v závěru, sepsala použitou literaturu a provedla korekci formálních a stylistických náležitostí.

2 Teoretická východiska

V této části jsou popsány pojmy organizační klima, kdo jsou aktéři, v jakých subjektech je klima sledováno a jeho význam ve školství. Byl charakterizován pojem kultura školy a vysvětlen vztah mezi těmito pojmy.

2.1 Organizační klima

Termín „klima“ v pedagogickém smyslu představuje souhrn psychosociálních a fyzických charakteristik, které existují a působí v určitém edukačním prostředí, jako jsou škola, třídy nebo zájmové kroužky. Klima vzniká zejména ze sociálních vztahů mezi účastníky. Účastníci jsou učitelé a žáci a vztahy mezi nimi vytváří klima ze způsobů komunikace, řízení školy, ale také z determinant fyzické povahy (architektura školních budov, vybavenost učeben a škol nábytkem a zařízením, ergonomické vlastnosti vzdělávacího procesu - např. počet a délka přestávek), (Průcha, 2001,2004, s. 88). Termín „organizační“ ovlivňuje tyto vztahy z hlediska řízení školy a její fungování. Akceptace daných pravidel jako jsou rozvrhy, přestávky, délka vyučování, organizování dalších aktivit a jiné.

Vyjádření Bessotha (1989a) použila Grecmanová, Dopita (2011, s. 39) ve svém výzkumu této problematiky, ten považoval organizační klima za „osobitost“ sociálního systému školy. Hovořil o něm jako o „provozním klimatu“ nebo jako o projevu převládajícího étosu, o pohledu učitelů „směrem do školy“ bez ohledu na vyzařování klimatu ven. Zdůraznil, že pozorovaná rovina se týká hlavně sociálních vztahů a kultury školy. Organizační klima se vztahuje k vnímání a prožívání učitelů a pouze ojediněle se rozšiřuje o postřehy žáků, vedení školy nebo rodičů. „Na organizačním klimatu se podílí mnoho činitelů, např. filozofie školy a její dlouhodobé priority, systém víry, hodnotové vzory a normy, řád školy, k němuž se musí přihlížet, rozvrh vyučovacích hodin, poznávací a hodnotící postupy, vyučovací metody, které se ve škole praktikují, odborné kompetence a symboly, osobnostní rozvoj učitelů, spokojenost učitelů ve škole, způsob komunikace a kooperace mezi skupinami a uvnitř skupin, chování jednotlivých členů vedení a učitelů s koordinačními a vedoucími funkcemi, pracovní aktivita učitelů a její adekvátní využití“ (Grecmanová, Dopita, 2011, s. 40).

2.1.1 Klima školy

„Klima školy je souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení účastníků vzdělávání v dané škole, který se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něho jejich vzájemná komunikace a sociální vztahy, stejně tak jejich vnímání prostředí, prožitky a emoce a další sociální a psychické procesy, které děje v této škole vyvolávají“ (Ježek, 2010, s. 134).

Pod pojem školní klima můžeme zahrnout to, co je nehmotné, jako jsou veškeré vztahy organizace a personální vztahy, které utvářejí atmosféru školy. Hlavními tvůrci a konzumenty klimatu jsou žáci, studenti a pedagogický sbor, nedílnou součástí jsou i rodiče. Vyhodnocuje se zde celý učitelský sbor a jeho podskupiny (učitelé odborných výcviků, odborných předmětů, všeobecně vzdělávacích předmětů), školní třída a její podskupiny (rozdělení dle volitelných předmětů, skupiny na odborném výcviku) a vztahy mezi učiteli v jednotlivých třídách a výuce skupin, vztahy mezi paralelními třídami téhož ročníku a mezi jednotlivými ročníky. Klima školy ovlivňují svou ochotou a neochotou administrativní pracovníci, školníci, údržbáři aj. Přímo nebo zprostředkovaně zasahují do klimatu rodiče, pracovníci správy a místní samosprávy. Školní klima zjišťujeme především z rozhovorů, z odpovědí na otázky, z dotazníků, pozorováním a účastí na životě třídy nebo školy (Čapek, 2010, s. 135).

Učitelé

K bezproblémovému chodu školy přispívá vhléd ředitele, o kterém informuje pedagogický sbor. Pokud se povede naladit celý tým na stejnou notu, tak příznivě podporuje klima celé školy. Je rozdílné oproti zahraničí, kolik času a pozornosti věnují ředitelé svému týmu. Pro ředitele německých celodenních škol je při přijímacím řízení rozhodující osobnost učitele a to, jestli se hodí do jejich koncepce. Zda jsou ochotni věnovat škole čas, nad rámec svých povinností a jaké jsou jejich pedagogicko-psychologické dovednosti. Procházejí dalším vzděláváním, organizují semináře, což postrádáme v českém školství. „Pedagogické sbory našich škol ve výzkumech vykazují ve velké míře nechuť k nějakým zásahům, změnám a inovacím, jak se také nezdálo ukázalo při jejich práci na vlastním kurikulu školy“ (Ježek, 2010 s. 143).

Čapek (2010, s. 143) popisuje výsledky šetření Vašutové (2006), která je shrnuje takto:

- Učitelé absorbují nové metodicko-organizační impulzy spíše opatrně.
- Učitelé vyžadují disciplínu a řád.
- S principem svobody zacházejí učitelé spíše zdrženlivě.

- Učitelé chtějí ze své třídy vytvořit kooperující společenství, avšak metody „sociálního učení“ příliš často nepracují.
- Učitelé se převážně věnují kázeňským a výchovným problémům žáků.
- Učitelé se soustředují na zkoušení a hodnocení žáků.
- Učitelé neovládají a nepoužívají aktivizující metody výuky atd.

Na klimatu školy se nepřímo podílí těžce postižitelné faktory, mezi které patří:

- Složení pedagogického sboru.
- Věková vyváženost sboru.
- Struktura pedagogického sboru.
- Struktura předchozího vzdělání.

Pro změnu klimatu musí ředitel nejprve ho poznat a shromáždit informace, které získá z průběhu hospitací nebo z rozhovorů v kabinetě, může využít dotazníková šetření, které provedou a vyhodnotí nezávislí odborníci (Světlík, 2006, s. 63-65).

Žáci

Žáci mohou být vnímáni buď jako součást školy nebo jako výstupy školní práce, můžeme také o nich uvažovat jako o klientech. Každý úhel pohledu má však své „ale“.

- **Žák jako výstup školního vzdělávání** - přibližuje riziko technokratického vnímání a svádí k přehlédnutí specifík složitého a citlivého procesu školní výchovy a vzdělávání, orientuje se na měření kvality výstupu.
- **Žák jako člen školního vzdělávání** – je kladen ohled na neplnoprávný status žáka a na některé právní aspekty žáků.
- **Žák jako klient** – žák nemá možnost si odborníka vybírat sám, jako to je v případě klientů. Učitel je žákovi přidělený a musí přijmout daný vzdělávací program.

Čapek (2010, s. 158-159) popisuje názory Strakové a kol. a Kohoutka (2006), kteří ve svých výzkumech poukazují na vliv negativního vztahu žáků ke škole a k vyučování na jejich další vzdělávání. Odpovědí na otázku, kde se stala chyba, že vymizelo počáteční nadšení prvňáčka, by mohl být rozdílný pohled žáků a učitelů na výuku. Žáci a studenti se mění a učitelé by měli přestat kritizovat žáky a přivyknout stávajícím podmínkám, aklimatizovat se v nich a reflektovat je ve způsobech vzdělávání. K příznivému klimatu přispívá spokojenost žáků, pokud tomu tak není, měli by učitelé a ředitel zjistit důvody a zavést případná možná opatření a celkově dochází ke zpříjemnění práce pro obě strany.

Nedílnou součástí účastníků klimatu jsou rodiče, kteří tvoří důležitý faktor ovlivňující klima vzdělávání. To, co rodiče pro své potomky žádají, použil Čapek (2010, s. 160) shrnutí od Waltrové, Černého:

- Orientaci ve světě.
- Vzdělání a sebedůvěru.
- Slušnost a kázeň.
- Všeobecnou úroveň.

Ovlivňování vzdělávacího procesu žáků rodiči začíná již při výběru školy. Rozhodujícími faktory jsou:

- Vzdálenost školy od místa bydliště.
- Kvalita pedagogického sboru.
- Kamarádi dítěte, zkušenost se sourozenci.
- Akce pro rodiče.
- Sportovní úspěchy školy.
- Webové stránky školy.

(Čapek, 2010, s. 161)

2.1.2 Klima třídy

„Třídní klima je souhrn subjektivního hodnocení a sebehodnocení prožitků emocí a vzájemného působení všech účastníků, které v nich jako ve spolutvůrcích a konzumentech vyvolávají edukační i jiné činnosti v daném prostředí“ (Čapek, 2010 s. 13).

Klima ve třídě nelze zjistit na základě pozorování nebo testy měřících výsledky vzdělávání, o tom vypovídají jeho účastníci (žáci, učitel). Z rozhovorů se žáky a učiteli vyplynuly tyto složky ovlivňující vztahy důležité při vytváření klima ve třídě.

- Podpora.
- Pořádek.
- Účast.
- Standardy.
- Účelnost.
- Odpovědnost.
- Zájem o vzdělávání.

- Očekávání úspěchu.
- Neustrannost.
- Bezpečnost.
- Prostředí.

Pokud chce pedagog ve třídě vytvořit příznivé klima, měl by se především zaměřit na tyto aspekty:

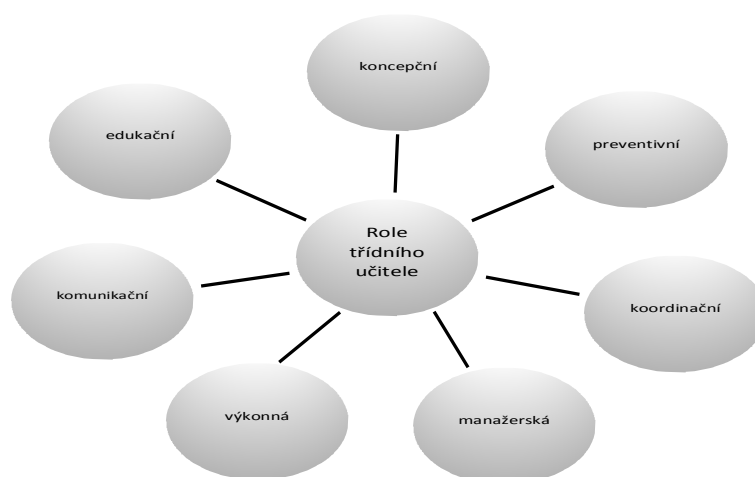
- Vyučovací metody a edukační aktivity.
- Komunikace ve třídě.
- Hodnocení ve třídě.
- Vztahy mezi žáky ve třídě.
- Participace žáků.
- Prostředí třídy.

Spolutvůrci třídního klimatu:

Učitel

Největší důraz je kladen na funkci třídního učitele, je žádoucí, aby byl pro žáky styčnou osobou, na kterou se můžou obracet a důvěřovat jí. Doporučuje se, aby měl prostor vytvořit si pevné vazby se žáky, mít dostatečný počet hodin ve své třídě. Pro úspěšné vykonávání tohoto povolání je předpokladem kladný vztah k dětem a nadšení k učení. Poznat, kdy povzbudit a kdy přibrzdit. Umět citlivě přistupovat k jejich problémům, být jejich obhájcem, motivátorem a sociálním vzorem. Na obrázku 1 jsou tyto požadavky shrnuty do rolí třídního učitele. Tyto předpoklady by měli splňovat všichni učitelé.

Obrázek 1 Role třídního učitele

Zdroj: Trojan (2014, s. 69)

Žák

Žák prochází při svém vzdělávání, od předškolního věku, přes základní vzdělání ke středoškolskému až vysokoškolskému vzdělání, změnami jeho osobnosti, mění se jeho postoje, vyvíjí se a tím jsou ovlivňovány vztahy mezi žáky a vztahy mezi žáky a učiteli.

Předškolní věk – neschopnost vytvořit stálou skupinu, projevují se hromadně, na různé situace reagují emocionálně. Hlavní náplní je hra. Vztahy navazují v náznacích, projevuje se zde nadřazenost, závislost a organizace řízení starších dětí nad mladšími. V této vývojové etapě zůstává závislost na matce, která během školní docházky ochabuje.

Mladší školní věk – spontánně přijímají autoritu dospělého, postoj učitele ovlivňuje vztahy ve třídě. Spolužáci se přijímají nebo odmítají v závislosti na hodnocení učitele. Dobré vztahy může ovlivnit učitel tak, že zaujme chápající a přirozený postoj stejný ke všem žákům. Úlohou učitele je být žákům na blízku a citlivě vést žáky ke kooperaci, skupinové práci a k sociálnímu vnímání.

Střední školní věk (období puberty) – potřeba rovnocenného zařazení mezi spolužáky, snaha o respekt u dospělých. Žáci jsou citliví na srovnávání, nespravedlnost a kritiku. Projevují se zde rozdílné sociální vývoje osobnosti, což se promítá do vztahů, na hodnocení učitelů a vzájemném hodnocení mezi žáky. Třída se začíná rozdělovat do jednotlivých skupin, záleží na učiteli, jak dokáže třídu stmelit, aby opět táhla za jeden provaz.

Starší školní věk (postpubertální období) – vývoj třídy vrcholí a prohlubují se odlišnosti mezi školami a jednotlivými třídami. Tyto změny rozvíjí osobnost žáka a začleňuje ho do společnosti. Zvyšuje se potřeba po autonomii, nezávislosti, sebeprosazování. Vztahy mezi žáky

jsou provázanější, drží při sobě a celý kolektiv je schopen společného postupu. Práce učitele podléhá kritickému názoru žáků, kteří neodpouští jeho nedostatky (Čapek 2010, s. 20–22).

„Spolužáci a vrstevníci mají často pro jedince větší subjektivní význam než jeho rodiče a učitelé. Nesmíme se však domnívat, že v pubertě děti neuznávají vůbec žádnou autoritu a řád. Ve skutečnosti dítě má potřebu autority, touží po vzoru, po přimknutí k silné osobnosti. Klade však na autoritu vysoké nároky, má-li se jí podřídít a citově se k ní přimknout. Pubescent se rád podřizuje pouze tomu, koho plně obdivuje (koho považuje za mocného, velkého, úctyhodného či krásného). V této etapě vývoje ještě převládá černobílá sociální percepce. Ve škole imponují učitelé s dobrou společenskou pověstí, lidé s rozhledem, schopni sugestivně podat látku a schopni sebeovládání, učitelé spravedliví, velkorysí, schopní si udržet kázeň, se smyslem pro humor, milující děti a svou práci a při tom lidé prostí“ (Kohoutek, 2005, s. 48).

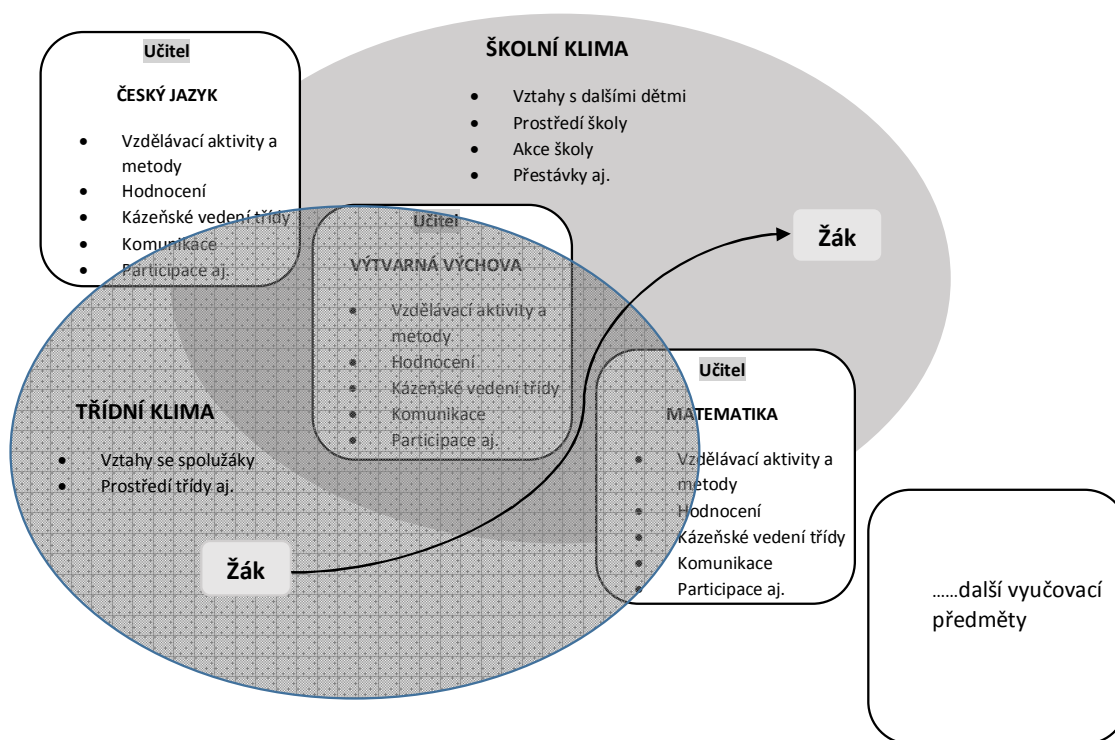
Čapek (2010, s. 22) popisuje: „Ve třídách středoškolských, plných adolescentů neboli mládeže, narážíme na téměř dospělé jedince. Mladí lidé v tomto období nezískávají jen potřebné profesní dovednosti, ale mládí je i dobou naplněnou, zde použil slova Krause (2006, s. 71), „intenzivním hledáním budoucího místa ve společnosti, životních hodnot, stejně tak jako i prostorem k výběru potenciálního životního partnera“. Na zařazování mezi děti adolescenti reagují s velkou nelibostí, odporuje to totiž jejich potřebě být jinak brán, jinak akceptován vstupovat do jiných sociálních kontextů jako někdo, kdo tam patří s odpovídajícím uznáním. Děti již být nechtějí“. Autorita učitele mnohdy přechází do roviny skutečného přítele či partnera.

Rodiče

Nejsou přímým spoluvůrcem klimatu ve třídě, ale velmi do něho jako rodič zasahuje. Účastní se klimatu prostřednictvím svého dítěte, pozoruje, dozoruje jeho vzdělávání a na základě získaných informací vznáší své názory a připomínky. Když chceme pro žáka dobré podmínky ve vzdělání, musí mezi rodiči a pedagogy panovat soulad. K získání rodičů k dobré spolupráci můžeme doporučit snažit se naplňovat tyto pojmy:

- Profesionalita.
- Vhodná komunikace s rodiči – žádoucí je oboustranná snaha.
- Optimismus a pozitivní postoj.
- Vstřícnost.
- Pro názorné shrnutí kapitol třídní klima a školní klima jsem použila obrázek č. 2., kde je vidět vzájemné propojení těchto pojmů.

Obrázek 2 Pojetí třídního klimatu z pohledu žáka

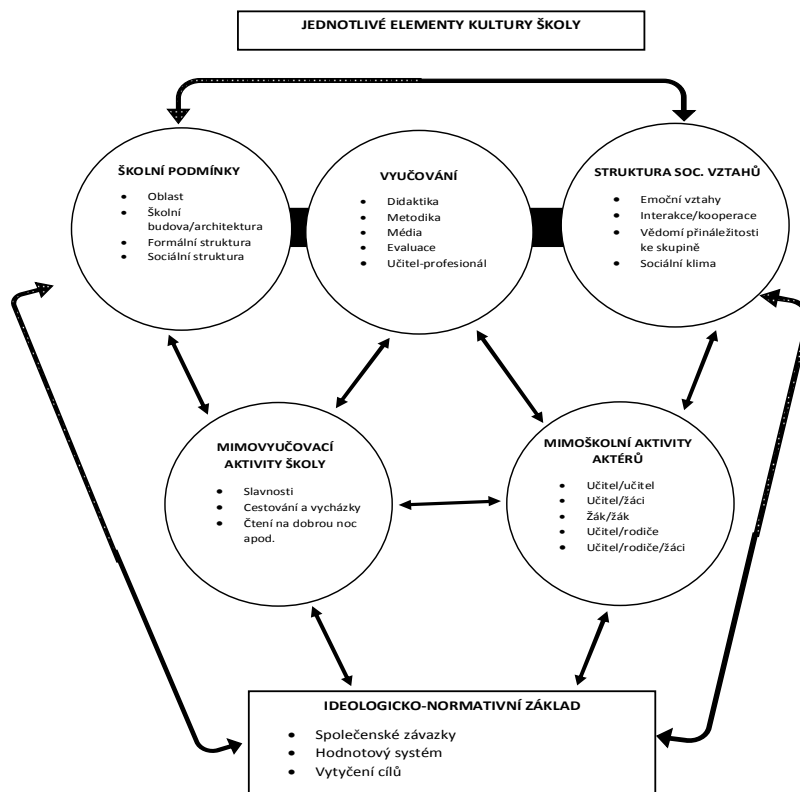
Zdroj: Čapek (2010, s. 277)

2.2 Kultura školy

Při pohledu na současnou nabídku škol musíme souhlasit s faktem, že každá je jiná. Odlišnost je ve velikosti budovy a stavu, vybavení, ale především charakterem vnitřního prostředí. To vytváří činnosti jednotlivých osob, které jsou součástí školy a přináší vlastní systém hodnot, norem, názorů a postojů. Světlík (2006, s. 66) popisuje vyjádření k tématu Egera, L. a kol (2002), které shrnuje tuto problematiku: „Kultura škol je vnitřní fenomén, který je primárně vytvářen a využíván v oblasti řízení a vztahu k vlastním zaměstnancům školy. Jedná se o souhrn představ, přístupů a hodnot ve škole všeobecně sdílených a relativně dlouho udržovaných. Projevuje se ve specifických formách komunikace, realizaci jednotlivých personálních činností, způsobem rozhodování ředitelů škol a jejich zástupců, celkovém sociálním klimatu a především, ve společném přibližně shodném názoru učitelů a dalších zaměstnanců na dění uvnitř školy, v jejich obdobné interpretaci a hodnocení, i ve vzhledu budov, učeben, šaten, dvorů, hřišť, školních jídelen atd., což znamená, že se projevuje materiálně i nemateriálně, uvnitř i vně školy. Je nehmataelná, ale ne nepoznatelná. Vzniká, rozvíjí se, případně se mění či zaniká v určitém čase a místě. Kultura školy má přímý i nepřímý

vliv na celkové výsledky školy“. Jednotlivé elementy ovlivňující kulturu školy jsou znázorněny na obrázku č. 3.

Obrázek 3 Jednotlivé elementy kultury školy

Zdroj: Vernooij, 1997, s. 51 in Hloušková (2008, s. 26)

2.2.1 Typologie subkultur

V praxi nelze mluvit pouze o jednom typu kultury školy, většinou se jedná o „kulturní mix“, kdy jeden typ převládá. Ovlivňovat ji mohou tyto faktory – stupeň vzdělání, velikost budovy, prostředí, historie atd.

Typy kultury školy podle Handyho:

- Klubová kultura – v hlavní roli je zde ředitel, kterého na základě svého vlivu a uznání skupiny lidí podporují jeho vize. Klady jsou ve schopnostech rychlé reakce na potřeby. Zápory jsou závislost na řediteli a omezená samostatnost.
- Kultura rolí – zde jsou role zaměstnanců jednotlivě vymezeny, jejich odpovědnost a postavení v organizaci. Klady jsou v postupech, výkonech a plnění úkolů. Zápory mohou vzniknout tam, kde dochází k častým změnám, protože na ně reagují opožděně.

- Kultura založená na úkolech – skupiny podílející se na plnění úkolů a projektů pružně reagují na nová zadání. Její klady jsou ve flexibilitě a rychlosti reakce na nově vzniklé skutečnosti. Zápory mohou nastat v hierarchii, kdy jsou zřejmé silnější a slabší spojení a vztahy některých osob.
- Kultura zaměřená na jednotlivce – málo běžná, vykytuje se pouze v náznacích. Je zde kladen důraz na individualitu jednotlivých pedagogů.

Typy kultury škol podle Bushe:

- Formální model – důraz je kladen na strukturu a systém. Vládne zde byrokratická kultura, kde jsou jasně vymezeny cíle, dělba práce, pravidla a směrnice, završené pevnou autoritou ředitele.
- Kolegiální model – založen na spolupráci. Autorita vychází z existujících nepsaných hodnot, které jsou pracovníky školy přirozeně akceptovány. Tento model je ideální, ale bohužel idealistický a nereálný.
- Politický model – vyskytuje se spíše na univerzitních vysokých školách. Mezi jednotlivci a skupinami se vymezuje formální a neformální moc. Přednost má uspokojování požadavků určitých skupin před naplňováním cílů celé školy.
- Subjektivní model – škola nefunguje jako celek, je zde kladen důraz na potřeby jednotlivce. Ten přizpůsobuje svou činnost svým představám a potřebám. Schází zde formální organizační schéma školy.
- Model nejistoty – cíle školy jsou formulovány nejasně, fungování školy je nestabilní a obtížně předvídatelné. Pracovníci vynakládají neadekvátní úsilí při plnění aktivit ve škole, což se týká rozsahu a vynaloženého času (Světlík, 2006, s. 65 – 68).

2.2.2 Změny v kultuře školy

Pro pozitivní chod školy a její prezentaci je důležité stále sledovat vývoj kultury a podporovat její rozvoj požadovaným směrem. Je potřeba být operativně připraven reagovat na změny. Kladou se zde otázky proč, kdy a jak řešit změny v kultuře školy. Příčiny pro otázky proč a kdy měnit kulturu, uvádí Světlík (2006, s. 84) takto:

- „nutnost změny vžití kultury v důsledku ekonomických a společenských změn v prostředí školy,
- rozpor mezi vžitou kulturou z hlediska dosažení stanovených strategických cílů školy,
- transformace školy na vyšší úroveň v zdělávání (např. střední školy na vyšší odbornou školu, nebo vyšší odborné školy na vysokoškolský institut),

- generační výměna ve škole,
- spojování škol“.

Na otázku, jak měnit kulturu školy, je odpověď složitá, protože zde bereme v potaz mnoho aspektů, které kulturu ovlivňují, např. lidé, kteří v ní pracují, sdílené hodnoty a postoje, podmínky pro vykonávání práce, vztahy. Můžeme se inspirovat u obecně platných postupů a nástrojů, kterými lze vžitou kulturu měnit.

- Zjistit nezaujatý názor na vžitou a požadovanou kulturu, aplikací dotazníků, vedením rozhovorů, pozorováním a analýzou dostupných údajů.
- Stanovit diagnózu kultury školy.
- Výběr strategie v ohledu na uskutečnitelnost z hlediska realizace (dostatek lidí, času, struktury školy).
- Změny v organizační struktuře – personální změny.
- Změny ve způsobu řízení školy. Způsob plánování a stanovení cílů, způsob kontroly a komunikace.
- Další vzdělávání učitelů, pobyt na praxi nebo na zahraniční stáži.

„Změna kultury školy je dlouhodobý, nepřetržitý proces. Pro její úspěšné dokončení je nutná trpělivost, vytrvalost až tvrdošijnost vedení školy. Ředitel musí počítat s tím, že dovést změnu kultury školy ke zdárnému konci předpokládá neustálé rozšiřování okruhu lidí ochotných podstoupit změny a eliminaci vlivů odpůrců změn. Neúčast a nezájem těch, kterých se změna především týká, je počátkem neúspěchu. Trpělivost a vytrvalost v dlouhodobém procesu změny však nestačí, vedení školy by mělo projevit i dostatek kreativity ve využívání nástrojů změny kultury. Neustálé sledování probíhajících změn a opakované analýzy dosaženého stupně změn a jejich porovnání s výchozím a cílovým stavem jsou rovněž nezbytné“ (Světlík, 2006, s. 87).

2.3 Vztah mezi kulturou a klimatem školy

Názory na tento vztah vyvolávají odborné diskuze o vymezení pojmů klima a kultura. Buď jsou ztotožňovány, nebo zaměňovány.

Hloušková (2008, s. 32 – 33) popisuje vyjádření názoru autorů:

- Reicherse a Schneidere (1990 podle Silver, 1998), kteří vymezují vztahy mezi klimatem a kulturou a nahlízejí na rozdíly z hlediska zájmů psychologie a antropologie. Psychologická otázka zaměřena na klima školy, které je spojeno

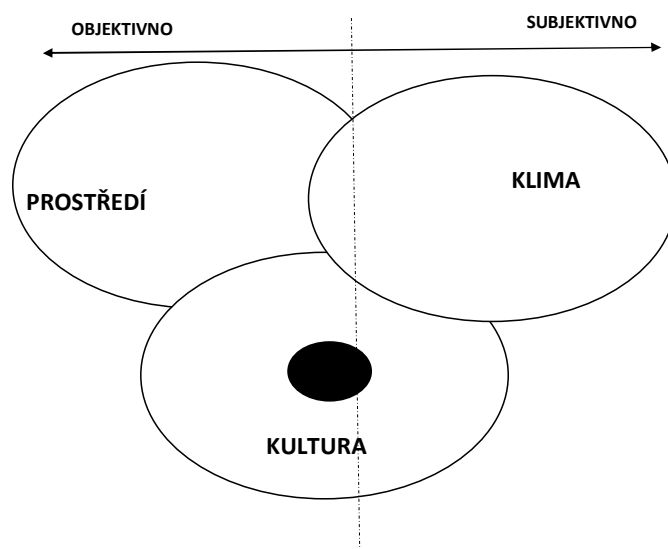
s efektivitou učení. Antropologie se zabývá popisem kultury, rozlišuje kulturu jako tvůrce organizace nebo součástí organizace.

- Sergiovanni (1987 podle Barresi, Olson, 1994) zvolili pro řešení vztahu kritérium normativnosti. Kultura vyjadřuje sdílené hodnoty, předpoklady a věrnost svých členů napříč všemi dimenzemi školy. Klima definuje zásady chování a operativu školy. Považuje kulturu školy za normativnější než klima školy.

Na vztah může být také nahlíženo z hlediska nadřazenosti a podřazenosti. Němečtí autoři popisují tyto vztahy jako komponenty kultury školy, kde vymezují organizační, učební a výchovnou kulturu. „Centrem, kolem něhož je vymezována výchovná kultura, je právě sociální klima školy,“ toto tvrzení přebírá Hloušková (2008, s. 32) stejně jako další autoři od Fenda (1977). Hloušková (2008, s. 32 – 33) popisuje definici těchto vztahů od Wiatera (1997): „Jako celkový vyvíjecí se konsensus, kooperaci a aktivity školy, jehož zlepšováním je pověřeno vedení školy, kolegium učitelů, žáků a rodičů, považuje klima školy za jeden z podstatných faktorů školy. Klima je faktorem, který ovlivňuje konsensus, kooperaci a aktivity škol.“

Pro popsání českého a slovenského prostředí použila Hloušková (2008, s. 32 – 33) diskuzi Mareše (2000) a Grecmanové (1997, 2003a, 2003b), kterou vedou nad vztahem těchto pojmů. Mareš poukazuje na vnímání kultury školy jako širší pojem než klima školy. Grecmanová se přiklání k názoru, že kulturní dimenze je součástí prostředí školy, nadřazuje pojem klima školy pojmu kultura školy. Po proniknutí do jednotlivých pojmů se ztotožňuje Hloušková (2008 s. 34) s výkladem vztahů od Ježka (2003): „Který chápe vztah mezi klimatem a kulturou jako vztah dvou vzájemně se prolínajících kružnic. Kultura školy představuje spíše objektivnější pohled a klima subjektivnější pohled na školu“. (viz obrázek 4)

Obrázek 4 Vztah mezi prostředím, kulturou a klimatem školy

Zdroj: Ježek (2003a, s. 305) in Hloušková (2008, s. 34)

3 Systém vzdělávání

Zahrnuje veškeré edukační instituce a v nich realizované edukační procesy, formální a neformální vzdělávání. Formální vzdělávání, které se týká hlavně vzdělávání dětí a mládeže zajišťuje školský systém, jenž je charakteristický pro každou zemi. Mluvíme zde o propojeném komplexu škol a školských zařízení. Fungování tohoto systému je řízeno vzdělávací politikou země a na financování se podílí stát, zpravidla zcela nebo z velké části.

3.1 Struktura školského systému

Podoba školského systému je legislativně zformována školským zákonem. Jedná se zde o hierarchicky uspořádané druhy škol, které na sebe navazují. Stupně školského systému ovlivňují dvě kritéria klasifikace.

Kritérium věku vzdělávacích subjektů, které rozlišuje druhy škol, dle věku dítěte, kdy do školy vstupuje.

- Mateřské školky zajišťují předškolní vzdělávání. Navštěvují je děti ve věku od 3 do 6 let věku. Docházka je povinná poslední rok před zahájením školní docházky. Zřizovatelem MŠ je:
 - kraj, obec, soukromý subjekt, církev, MŠMT
- Základní školy zajišťují průběh základní školní docházky, která je povinná. Zákon ji stanovuje na dobu devíti školních roků. Vzdělávají se zde děti ve věku od 6 let (věk dosažený k 1. září školního roku, pokud není povolen odklad) do 15 let. Základní škola je rozdělena na první stupeň – 1. – 5. ročník (vzdělává se zde veškerá populace mládeže) a druhý stupeň – 6. – 9. ročník (zde asi 10 % mládeže ročně přechází na víceletá gymnázia). Zřizovatelem ZŠ je:
 - obec, kraj, soukromý subjekt, MŠMT, církev.
- Střední školy zajišťují střední vzdělání. Délka vzdělávání se pohybuje od 2 do 5 let. Střední školy jsou všeobecné (gymnázia, lycea) a odborné (SOŠ, SOU, konzervatoře, OU, učiliště). Na studium může nastoupit po ukončení základního vzdělání. Středoškolské vzdělávání je ukončené získáním maturitního vysvědčení nebo výučním listem. Po ukončení studia může absolvent přejít na trh práce nebo pokračovat ve studiu vstupem do terciárního či jiného navazujícího vzdělávání. Zřizovatelem SŠ je:
 - kraj, soukromý subjekt, církev, MŠMT, obec, jiný rezort.

- Vyšší odborné školy poskytují vzdělání na úrovni prvního stupně terciárního vzdělávání. Realizuje programy s všeobecným a odborným vzděláváním s praktickou přípravou pro výkon náročných profesí. Trvají zpravidla 3 roky. Studium je ukončeno absolutoriem opravňující absolventa k titulu diplomovaný specialista. Na všech VOŠ platí studenti školné. Zřizovatel VOŠ je:
 - kraj, soukromý subjekt, církev, jiný rezort.
- Vysoké školy poskytují terciální vzdělávání, které je rozděleno do dvou stupňů. První stupeň nesměřuje přímo k vědecké kvalifikaci, zajišťují jej programy bakalářského a magisterského studia. Druhý stupeň směřuje k vědecké kvalifikaci. Zajišťují jej doktorské studijní programy ukončené titulem Ph.D. Subjekt VŠ je právnickou osobou, podléhá školským zákonům.
- Speciální školy zajišťují vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Fungují paralelně s MŠ, ZŠ a SŠ pro běžnou populaci. Jsou určeny pro osoby:
 - Se zdravotním postižením (mentální, tělesné, zrakové, sluchové a jiné postižení).
 - Se zdravotním znevýhodněním (dlouhá nemoc nebo zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování).
 - Se sociálním znevýhodněním (zejména nepříznivě sociálně-kulturní prostředí rodiny, nařízená ústavní výchova apod.).

Od září 2016 vstoupila do českého školství inkluze.

- Školská zařízení a instituce školských služeb
 - Zařízení ústavní a ochranné výchovy – dětské domovy, diagnostické ústavy, výchovné ústavy.
 - Školská zařízení – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, zařízení školního stravování, školská účelová zařízení (např. střediska praktického vyučování).
 - Školní knihovny a knihovny VŠ.

Podobu školského systému nejlépe popisuje schéma viz. příloha č. 1.

Kritérium úrovně vzdělávání, k jejichž vymezení se používá přesný nástroj, tj. mezinárodní norma ISCED (2011). V tabulce č. 1 jsem pro přehlednost přiřadila ke stupni ISCED typ školy, která splňuje úroveň vzdělání.

Tabulka č. 1: Úrovně vzdělání

Stupeň ISCED	Úroveň vzdělání	Typy vzdělání poskytované školami
0	Preprimární	Mateřské školy
1	Primární	1. stupeň základních škol (1. - 5. ročník)
2	Nižší sekundární	2. stupeň základních škol (6. - 9. ročník), 1. - 2. ročník šestiletých a 1. - 4. ročník osamiletých středních škol
3	Vyšší sekundární	Střední školy všeobecné, odborné s maturitou, Střední odborná učiliště, učiliště s výučním listem
4	Postsekundární, neterciární vzdělávání	Nástavbové, pomaturitní studium
5	Krátký cyklus terciárního vzdělávání	Poslední dva ročníky konzervatoří
6	bakalářská úroveň	bakalářské studium VŠ, studium VOŠ
7	magisterská úroveň	magisterské studium VŠ
8	doktoranská úroveň	doktorské studium VŠ
9		vzdělávání jinde neuvedené

Zdroj: Pecina, 2016, s. 16

3.1.1 Vzdelanost lidských zdrojů a trh práce

Tuto oblast soustavně zkoumá Národní ústav pro vzdělávání. Zaměřuje se na problematiku vztahu mezi trhem práce a vzdělaností lidí. Průcha (2015, s. 143) popisuje existenci pravděpodobnostního trendu: „Čím vyšší úroveň vzdělání lidé dosahují, tím jsou i jejich šance pro pracovní uplatnění vyšší a tím nižší je pravděpodobnost, že se stanou nezaměstnanými“.

3.2 Kvalifikace pedagogických pracovníků

Zvyšování kvalifikace je důležité z hlediska karierního růstu učitelů a z hlediska zvyšování kvality výuky, která by měla vést ke zlepšování výsledků žáků. „Podporovat proměnu v pojetí pedagogické činnosti ve všech vzdělávacích institucích, posilovat sociálně-profesní postavení pedagogických a akademických pracovníků, zvýšit kvalitu jejich přípravného a dalšího vzdělávání, vytvořit podmínky pro jejich karierní růst a vyšší motivaci k osobnímu zdokonalování a týmové spolupráci“ (Bílá kniha 2001 s. 94).

„Profesní rozvoj učitelů je soubor aktivit vedoucí ke zdokonalování výkonu profese učitele a zkvalitňování výsledků učení žáka. Zahrnuje akce dalšího vzdělávání učitelů, vzájemný odborný diskurz mezi pedagogy i samostudium. Systematické hodnocení profesního rozvoje učitele umožňuje, aby se profesní růst promítal do jeho diferencovaného odměňování a karierního postupu“ (Starý a spol., 2012, s. 12). Starý a spol. (2012, s. 17) popisuje modely podle Nezvalové (2002), která rozlišuje dvoufázový a jednofázový model přípravy učitelů:

- Dvoufázový model přípravy učitelů – programy profesní přípravu, akademická příprava v oborech aprobačních předmětů není zahrnuta. Tato profesní příprava není prováděna univerzitami, ale jinými institucemi.
- Jednofázový model přípravy učitelů – programy obsahující akademická studia jednoho nebo více předmětů a profesní studia. Je organizován třemi způsoby:
 - Integrovaný program – akademická a profesionální studia jsou vzájemně integrována.
 - Souběžný (paralelní) program – akademická a profesní studia probíhají současně.
 - Konsekutivní program – po ukončení probíhajících akademických studiích v oborech aprobačních předmětů následují profesionální studia.

Po legislativní stránce je další vzdělávání pedagogických pracovníků vymezeno v samostatném zákoně o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb. Všichni pedagogičtí pracovníci mají po

dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci (§ 24, odst. 1), (Starý a spol. 2012, s. 17).

Profesní rozvoj učitelů účinkuje na výsledky žáků nepřímo, prostřednictvím třech postupných kroků.

První krok – profesní rozvoj znalostí a dovedností učitele, předpokládá kvalitní program profesního rozvoje. Pro charakteristiku tohoto kroku cituje Starý a spol. (2012, s. 53) Yoona a spol. (2007), kteří uvádějí, že musí být:

- „Dostatečně intenzivní, aby měl trvalé účinky, musí se soustředit na obsah vzdělávání, musí být vnitřně konzistentní a aplikovatelný v praxi.
- Založený na dobře konstruované a empiricky ověřené teorii profesního učení a profesního rozvoje učitelů.
- Musí podporovat a rozšiřovat efektivní kurikulární a výukové modely nebo učební materiály založené na dobře definovaných a empiricky ověřených teoriích jednání.“

Druhý krok – schopnost učitele dosáhnout změny v hodnotovém žebříčku:

- Motivaci pro aplikaci profesního rozvoje do vlastního vyučování.
- Podpora na pracovišti ve formě vzájemné kolegiální spolupráce a možností následných konzultací či supervize zvenčí.
- Přesvědčení učitele o přijetí strategie do repertoáru svého vyučování.

Třetí krok – změny na úrovni výukových postupů na výsledcích žáků:

- Komplexní výsledky na kognitivní, efektivní a psychomotorické úrovni.
- Vliv obsahu jednotlivých témat a obsahu vyučovacích předmětů.

Starý a spol. (2012, s. 53) uvádí studii zabývající se vztahem mezi profesním rozvojem a výsledky žáků, potvrzující závěr, že aktivity profesního rozvoje učitelů mají významné dopady na výsledky učení: Pro představu citují zjištění Yoona a spol.,(2007, s. 14): „Učitelé, kteří absolvovali kvalitní program profesního rozvoje v průměrném rozsahu 49 hodin, zvýšili výsledky žáků o 21 percentilových bodů.“

3.2.1 Plánování vzdělávání pedagogů

Povinností ředitele je sestavit plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Základní principy dalšího vzdělávání:

- Rovnost příležitostí a bez diskriminace.
- Potřeby školy.
- Rozpočet školy.
- Studijní zájmy pedagogických pracovníků.

Vzdělávání pedagogických pracovníků zahrnuje:

- Samostudium – pedagog má nárok na 12 pracovních dnů ve školním roce, dobu čerpání určuje ředitel. K samostudiu je možné využít – odborné časopisy, publikace ve školní knihovně, internetové zdroje, ostatní odborné materiály.
- Vzdělávání v rámci projektů a grantů – projekt Evropského sociálního fondu Virtuální škola pro mimořádně nadané žáky.
- Institucionální vzdělávání – splnění kvalifikačních předpokladů (studium v oblasti pedagogických věd a pedagogiky, studium pro ředitele škol a školských zařízení, studium k rozšíření odborné kvalifikace např. jiný druh nebo stupeň školy, způsobilost vyučovat další předměty), splnění dalších kvalifikačních předpokladů (studium pro vedoucí pedagogické pracovníky a výchovné poradce, studium k výkonu specializovaných činností např. prevence sociálně patologických jevů, koordinace v oblasti ICT), prohlubování odborné kvalifikace (průběžné vzdělávání – dokladem je osvědčení, nové poznatky, jazyky, ostatní podle aktuální nabídky), (Šikýř a spol., 2012, s. 167 – 169).

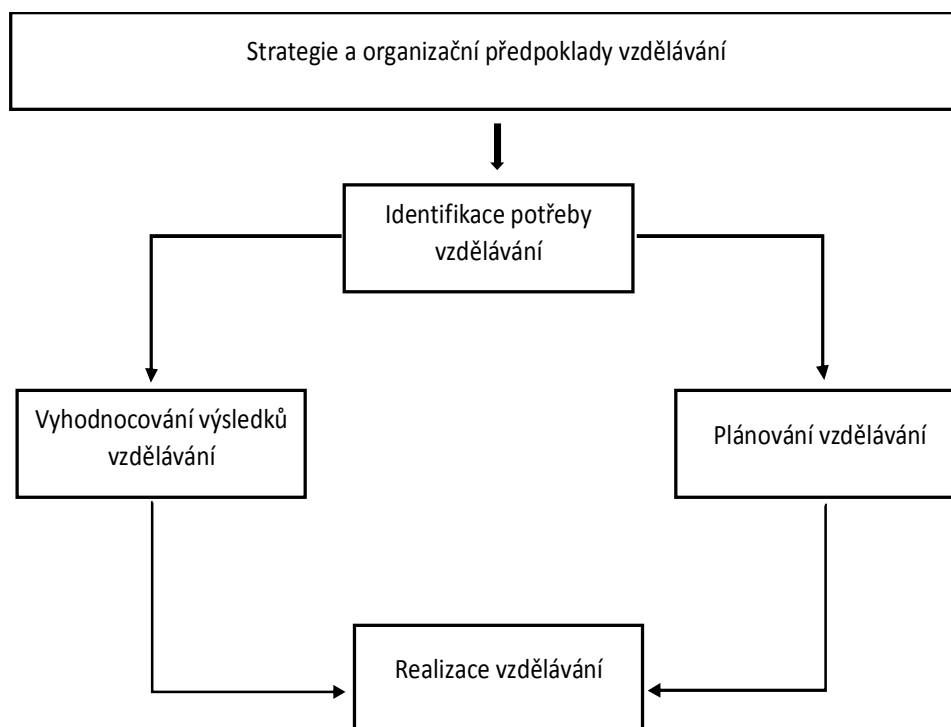
Šikýř a spol. (2012, s. 169) popisuje organizační zajištění dalšího vzdělávání:

- „Nabídky na další vzdělávání posílá vedení školy e-mailem nebo vyvěšuje na nástěnce ve sborovně.
- Účast na dalším vzdělávání konzultují pedagogové s ředitelem školy, který přihlíží k:
 - potřebám školy,
 - počtu akcí, kterých se pedagogové již účastnili,
 - časové náročnosti akce,
 - finanční náročnosti akce.

- O průběhu akce informují pedagogové ředitele školy, který rozhodne o případném informování dalších pracovníků, popřípadě využití získaných materiálů.
- Vyhodnocení dalšího vzdělávání provádí ředitel školy na konci každého školního roku a je součástí vlastního hodnocení školy a výroční zprávy.“

Organizace dalšího vzdělávání shrnuje cyklus na obrázku č. 5.

Obrázek 5 Cyklus systematického vzdělávání zaměstnanců

Zdroj: Šikýř a spol. (2012, s. 164) upraveno podle Koubek, Josef, 2007.

4 Charakteristika Střední zdravotnické školy

Škola v Turnově působí od roku 1961, v té době byla umístěna do části objektu základní školy v ulici 28. října. K přemístění do vlastní budovy vedle nemocnice došlo 1. prosince 1984, zde sídlí škola do současnosti.

Do roku 1995 byly vyučovány základní obory zdravotní sestra a dětská sestra. Ve školním roce 1992/93 byl obor dětská sestra zrušen a zdravotní sestra byla nahrazena oborem všeobecná sestra. Vstup ČR do Evropské unie přinesl novinku v podobě změny, kdy obor všeobecná sestra byl transformován do oboru zdravotnický asistent (1. ročník školního roku 2004/2005). V tomtéž roce byla rozšířena nabídka o obor zdravotnické lyceum. Byly pokusy zařadit obory, v menším počtu žáků, péstounka, pečovatelka, ošetřovatelka. Na škole probíhalo v letech od roku 1982 do roku 1995 vzdělávání cizinců, jako na jediné zdravotnické škole v republice. V roce 2011, při příležitosti oslav 50 let školy, byl udělen prestižní titul „Škola roku libereckého kraje 2011“.

Střední zdravotnická škola Turnov (dále SZŠ) je státní škola, zřizovatelem je Liberecký kraj. Nabízí vzdělávací podmínky pro žáky základních škol z širokého okolí Turnova, zejména okresu Semily, Jičín a Jablonec nad Nisou. Vhodná poloha, hned vedle Panochovy nemocnice Turnov a domova důchodců Pohoda, nabízí žákům možnost konat praxe v reálném prostředí. Součástí školy je domov mládeže s přilehlým víceúčelovým hřištěm. V roce 2012 došlo k rozsáhlým stavebním úpravám, k výměně oken, včetně meziokenních panelů a rekonstrukci sociálního zařízení. V současné době je vyhlášena výzva na podání projektu na změnu zdroje vytápění objektu školy a domova mládeže.

4.1 Obory vzdělávání

V současné době jsou v nabídce tyto vzdělávací obory (všechny obory jsou maturitní):

Sociální činnost 75-41-M/01

- Čtyřleté denní vzdělávání pro absolventy ZŠ ukončené maturitní zkouškou, žáci tohoto oboru nebudou muset absolvovat státní maturitní zkoušku z matematiky.
- Výuka kombinuje teoretickou výuku a učební praxi v sociálních zařízeních.
- Absolvent je připraven pro práci v sociálních službách. Má kompetence zabezpečovat samostatně nebo v týmu osobní sociální potřeby klientů, organizovat a zajišťovat sociální služby a pomoc, může provozovat vázanou živnost „hlídání dětí do 3 let“.
- Absolvent může pokračovat ve vzdělání na vyšších a vysokých školách se sociálním zaměřením. Nachází uplatnění jako sociální pracovník.

Zdravotnický asistent 53-41-M/01

- Čtyřleté denní vzdělávání, určené pro absolventy základní školy. Zkončené maturitní zkouškou bez povinnosti státní zkoušky z matematiky.
- Absolvent je zdravotnický pracovník dle zákona 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních, v souladu s novelou tohoto zákona 9/2017 dojde k transformaci na obor praktická sestra včetně úpravy kompetencí absolventa.
- Obor vhodný pro všestranné uchazeče, kteří se chtějí věnovat práci zdravotnického pracovníka následně po maturitě. Své vzdělání může rozšířit absolvováním dalšího specializačního studia na vyšší nebo vysoké škole.

Zdravotnické lyceum 78-42-M/04

- Čtyřleté denní vzdělávání určené pro absolventy základní školy, zakončené maturitní zkouškou.
- Absolvent není zdravotnický pracovník, obor je přípravou na další studium. Zaměření převážně na teoretickou výuku. Praktická výuka je realizována formou cvičení, exkurzí a čtrnáctidenní praxí v reálném provozu zdravotnického zařízení.
- Vhodné pro uchazeče, kteří chtějí po maturitě pokračovat ve vzdělávání na vyšších a vysokých školách se zdravotnickým, sociálním či přírodovědným zaměřením.

Masér 69-41-L/02 – nový obor od 1. 9. 2017

- Čtyřleté denní vzdělávání zakončené maturitní zkouškou bez státní zkoušky z matematiky, určené pro absolventy základní školy.
- Absolvent vyjde jako zdravotnický pracovník dle zákona 96/2004 Sb. o nelékařských zdrav. povolání v souladu s novelou zákona 9/2017 dojde k transformaci na obor masér ve zdravotnictví.
- Obor je vhodný i pro zřetelně handicapované uchazeče.
- Absolvent je kompetentní vykonávat práci maséra na ŽL, ve studiích, fitness a wellness centrech, sportovních klubech a v lázeňských zařízeních, ve sféře sociálních služeb.
- Možnost pokračování ve vzdělávání na vyšších nebo vysokých školách se zdravotnickým zaměřením, vhodný bakalářský obor fyzioterapie.

Škola pořádá kurzy pro veřejnost. Jsou určeny především pro pedagogické pracovníky MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ a speciálních škol. Akreditováno v rámci systému DVPP (akreditace č. j. MŠMT – 6831/2015-1-357). V nabídce jsou kurzy:

- základní norma zdravotních znalostí pro pedagogické pracovníky
- zdravotník zotavovacích akcí

4.2 Pedagogický sbor

Pedagogický sbor se skládá z ředitelky, zástupce ředitelky, učitelky řídicí praktické vyučování, 15 učitelů všeobecně vzdělávacích předmětů, 6 učitelů odborných předmětů, 1 učitel praktického vyučování a odborného výcviku. Sbor je rozšířen o externí pedagogy: 3 učitelé odborných předmětů a 2 učitelé praktického vyučování.

Úvazky některých pedagogů jsou rozšířeny o funkce metodik EVVO, metodik prevence sociálně patologických jevů, výchovný poradce, koordinátor ICT, správce webu, metodik tvorby ŠVP.

Všichni pedagogičtí pracovníci splňují požadovanou kvalifikaci dle zákona 563/2004 Sb. 2. díl § 6. kvalifikace pedagogických pracovníků pro střední školy, zákon ze dne 24. září 2004.

4.3 Vybavení školy

7 všeobecně vzdělávacích učeben

Jsou vybaveny moderními dvoumístnými lavicemi pro celkem 30 žáků. Technické zázemí zahrnuje počítač s připojením na internet, dataprojektor, projekční plátno, ozvučení, zpětný projektor a bílou tabuli. K dispozici jsou 2 mobilní vizualizéry s možností připojení k počítači dle potřeby ve všech učebnách.

2 jazykové učebny

2 odborné učebny

Kapacita 15 míst. Slouží k výuce předmětu ošetřovatelství. Jsou vybaveny cvičnými lůžky, různými modely, zdravotnickými pomůckami a cvičným pracovištěm sestry. Učebna je zajištěna i technickým vybavením (počítač s přístupem na internet, velkoplošná televize a přehrávač VHS).

Učebna první pomoci

Učebna se nachází v přílehlé budově domova mládeže. Je rozdělena na posluchárnu pro teoretické semináře a učebnu pro praktický nácvik poskytování předlékařské první pomoci. Posluchárna je vybavena moderními konferenčními židlemi s integrovanými stolkami, PC s dataprojektorem a ozvučením, bílou tabulí. Ve cvičební místnosti je koberec a množství modelů pro nácvik kardiopulmonální resuscitace, obvazových technik a dalších praktických dovedností. Tato učebna je využívána i pro kurzy pro dospělé.

Učebna psychologie a hudební výchovy

Je umístěna v suterénu budovy Domova mládeže. Využívá se k výuce cvičení z předmětů psychologie (zdravotnické lyceum), psychologie a komunikace (zdravotnický asistent) a hudební výchovy (sociální činnost). Učebna je vybavena pianinem, počítačem, dataprojektorem, rozměrným projekčním plátnem a plošným 5kanálovým ozvučovacím systémem.

Přírodovědná laboratoř

Je součástí suterénního traktu domova mládeže. Probíhají zde laboratorní cvičení žáků všech maturitních oborů.

Kombinovaná odborná/ICT učebna

Kapacita 16 žáků, je zde propojena výuka odborných předmětů a informatika v ošetrovatelství. Je vybavena pečovatelským polohovacím lůžkem, křeslem pro seniory, dalšími modely a pomůckami. Pro potřeby informatiky je vybavena s pomocí ESF 16 notebooky, dataprojektorem a projekčním plátnem. Je zde nainstalován cvičný nemocniční informační systém pro vykazování zdravotní péče dle metodiky DRG.

Učebna ICT

Je vybavena 20 pracovními stanicemi zapojenými do počítačové sítě. Širokopásmový přístup k internetu, veškerým školním síťovým službám. Před zahájením vyučování, v době přestávek a v době kdy neprobíhá výuka, je učebna k dispozici žákům pro jejich studijní, případně zájmovou činnost.

Aula (přednáškový sál)

Kapacita cca 80 míst, pro pořádání společenských školních akcí.

Domov mládeže

Kapacita 130 lůžek ve třech nejvyšších poschodích. Pokoje jsou dvoulůžkové, dva sousední pokoje mají společnou předsíň, WC a koupelnu se sprchovým koutem. Na každém podlaží je studovna a velká společenská místnost vybavená televizí a DVD přehrávačem. V suterénu mají žáci k dispozici 2 posilovny, stolní tenis, hernu s elektronickými šipkami a stolní fotbal. K budově DM je krčkem připojena přízemní budova školní jídelny kde se ubytovaní žáci stravují. Žáci dodržují provozní řád domova mládeže.

Domov mládeže je využíván v období prázdnin ke komerčnímu ubytování.

4.4 Aktivity školy

Škola pořádá harmonizační dny, lyžařský výcvikový kurz v Krkonoších a sportovně turistický kurz v Českém ráji, ekologický kurz i další akce. Průběžně několikrát v roce nabízí veřejnosti měření krevního tlaku, cholesterolu a nácvik první pomoci. Zajišťují zdravotnickou službu při konání lehkooatletických závodů a spolupracují s domovem s pečovatelskou službou a penzionem pro seniory.

Vzdělávací programy pro 3. a 4. ročník

- Ošetřování chronicky a dlouhodobě nemocných.
- Zavádění a ošetřování žilních vstupů.
- Návštěva poskytovatele sociálních služeb „Domov Pod Skalami“ – Kurovodice.
- Moderní terapie ošetřování ran.
- Návštěva výjezdového střediska ZZS Libereckého kraje – pracoviště v Turnově.
- Pracovní seminář s firmou Tyfloservis, zabývající se používáním pomůcek a komunikace se zrakově postiženými.
- Přednáška „Odběry krve – Monovety“ – firma Sarsted.
- Návštěva chráněné dílny Focus Turnov.
- Exkurze do Dětského centra Turnov a do MŠ a ZŠ Sluníčko Turnov.

Ke stálým akcím školy patří

- Školní kolo soutěže prvních ročníků ve stlaní lůžek.
- Mezinárodní soutěž PPP (předlékařská první pomoc).
- Vánoční turnaj v odbíjení.
- Sportovní turnaj v basketbalu.

Dle zájmu se pro studenty otevírají kurzy:

- masérský,
- vodácký,
- aerobick,
- kurz řízení motorových vozidel.

Účast na charitativních akcích

- Květinový den – organizuje Liga proti rakovině.
- Emil – akci zajišťuje Český paralympijský výbor.

- Bílá pastelka – pořadatelem je Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, hlavním spoluorganizátorem je Tyfloservis, o.p.s.
- Srdíčkový den – občanské sdružení „Život dětem“.
- Červená stužka – mezinárodní den boje proti AIDS.

(SZŠ Turnov)

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Design průzkumného šetření

Pro moji praktickou část jsem požádala o spolupráci Střední zdravotnickou školu v Turnově. Oslovila jsem žáky 4. a 3. ročníků oborů zdravotnické lyceum a zdravotnický asistent. Pomocí dotazníkového šetření – Kilmann – Saxtonova kulturní mezera jsem zjišťovala, jak vnímají kulturu školy.

Připravila jsem 80 dotazníků, předpokládala jsem počet 20 žáků ve třídě. Vrátilo se mi 69 řádně vyplněných dotazníků dle zadaných pokynů. Návratnost byla 86 %. Dotazovanou skupinou byli záměrně žáci 3. ročníku zdravotnické lyceum - 13 žáků, 4. ročníku zdravotnické lyceum - 21 žáků, 3. ročníku zdravotnický asistent - 17 žáků a 4. ročníku zdravotnický asistent – 18 žáků. Předpokládala jsem, že tyto ročníky již budou mít vytvořený názor na školu, kterou navštěvují. Šetření probíhalo během měsíce listopad 2017.

5.1 Cíl průzkumného šetření

Cílem bylo zjistit, jak žáci vnímají prostředí školy, vybavení učeben, uspořádání tříd, celkový estetický vzhled. Dotazník byl mimo jiné zaměřen na otázku vztahů mezi učiteli a žáky, žáků mezi sebou a v neposlední řadě hodnotil způsob a kvalitu výuky. V dotazníku odpovídali dle svého názoru, jaký je skutečný stav a vyjadřovali představu o stavu požadovaném. Díky mezeře mezi stavy byla zjištěna problematická místa ve vnímání kultury školy.

Abych splnila tento cíl, použila jsem dotazník Kilmann – Saxtonova kulturní mezera, (Kilmann, Saxton, Serpa 1978). Tento dotazník je doporučován jako jedna z metod autoevaluace školy, jeho využití k autodiagnostice kultury školy navrhuje například Jakubíková.

5.2 Charakteristika cílové skupiny

Střední zdravotnická škola Turnov je státní škola. Zřizovatelem je Liberecký kraj. Nabízí vzdělávací podmínky pro žáky základních škol z širokého okolí Turnova, zejména okresu Semily, Jičín a Jablonec nad Nisou. Vhodná poloha v blízkosti Panochovy nemocnice Turnov a domova důchodců Pohoda nabízí žákům možnost konat praxe v reálném prostředí. Součástí školy je domov mládeže s přilehlým víceúčelovým hřištěm.

Účastníci dotazníkového šetření byly obory:

Zdravotnický asistent 53-41-M/01

- Čtyřleté denní vzdělávání, určené pro absolventy základní školy. Zakončené maturitní zkouškou bez povinnosti státní zkoušky z matematiky.

- Absolvent je zdravotnický pracovník dle zákona 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povolání, v souladu s novelou tohoto zákona 9/2017 dojde k transformaci na obor praktická sestra včetně úpravy kompetencí absolventa.
- Obor vhodný pro všestranné uchazeče, kteří se chtějí věnovat práci zdravotnického pracovníka následně po maturitě. Svě vzdělání může rozšířit absolvováním dalšího specializačního studia na vyšší nebo vysoké škole.

Zdravotnické lyceum 78-42-M/04

- Čtyřleté denní vzdělávání určené pro absolventy základní školy, zakončené maturitní zkouškou.
- Absolvent není zdravotnický pracovník, obor je přípravou na další studium. Zaměření převážně na teoretickou výuku. Praktická výuka je realizována formou cvičení, exkurzí a čtrnáctidenní praxí v reálném provozu zdravotnického zařízení.
- Vhodné pro uchazeče, kteří chtějí po maturitě pokračovat ve vzdělávání na vyšších a vysokých školách se zdravotnickým, sociálním či přírodovědným zaměřením.

5.3 Metoda šetření – dotazník

Dotazník je evaluační nástroj, který slouží ke sběru dat. Je vhodný pro hromadné získávání údajů. Jde o písemnou formu kladení otázek a získávání odpovědí. Umožňuje v poměrně krátké době získat určité množství informací a názorů na sledované jevy od většího počtu osob. Dotazník by měl mít vhodné formální uspořádání, přehledný, jasný, bez pravopisných chyb a překlepů, přizpůsobený intelektové úrovni respondentů. Formální obsah dotazníku – průvodní informace, pokyny pro respondenta, jednotlivé sekce dotazníku a v nich otázky, poděkování respondentovy (Miller, Němejc, 2014, s. 16).

Dotazník Kilmann – Saxtonova kulturní mezera, který jsem využila ve svém šetření, byl uveden průvodním dopisem. V něm jsem žádala studenty o spolupráci, vysvětlila, jak budou s dotazníkem pracovat. Na závěr jsem poděkovala za spolupráci. Samotný dotazník obsahoval 15 uzavřených otázek, závěrečná otázka byla otevřená a umožňovala volné vyjádření k tématu. Pro lepší orientaci jsem dotazník rozdělila do sekcí - prostředí školy, vztahy a kvalita vzdělávání. Ke každé uzavřené otázce bylo 5 možností odpovědí, které byly slovně rozepsány. Platilo, že zleva – nejlepší hodnocení, směrem doprava – nejhorší hodnocení. Na každou otázku museli respondenti odpovídat dvakrát dle skutečného a požadovaného stavu viz. dotazník v příloze č. 2.

5.4 Popis, analýza a interpretace dat

Kilmann – Saxtonova kulturní mezera

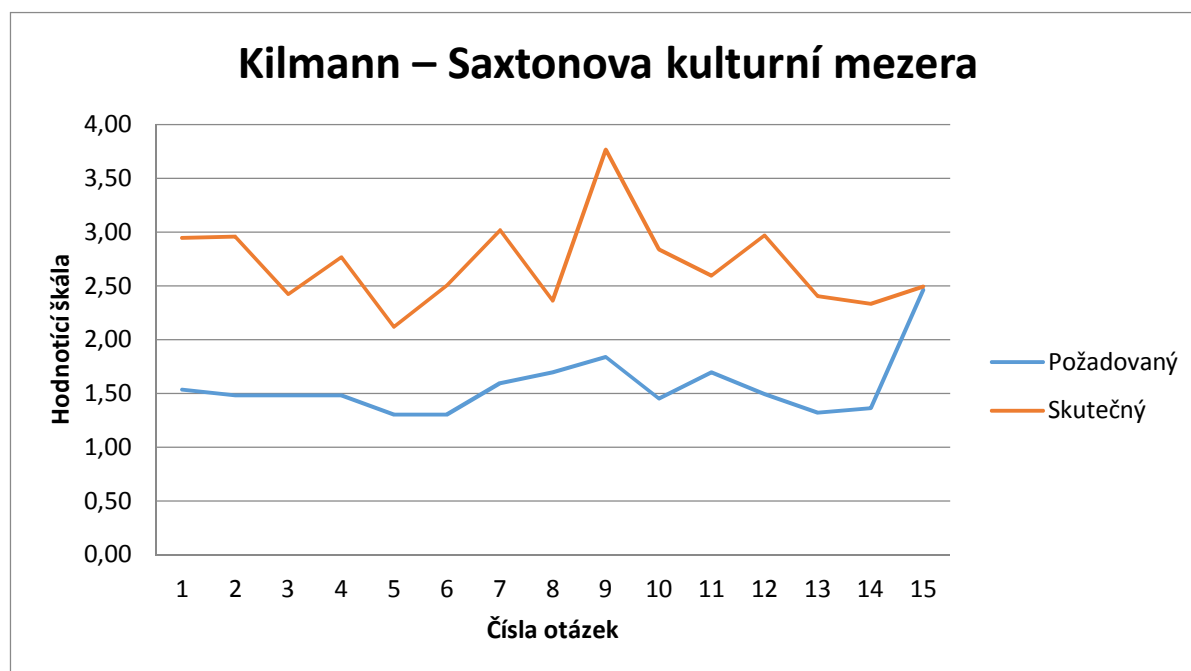
Tato mezera se vypočítá z vyhodnocených odpovědí v dotazníku, kdy se odčítají od sebe zjištěné hodnoty skutečného a požadovaného stavu. Rozdíl mezi nimi vyjadřuje hodnotu kulturní mezery. Tabulka níže shrnuje zjištěné hodnoty, které sloužily jako výchozí hodnoty pro graf (graf č. 1 Killmann-Saxtonova kulturní mezera).

Tabulka č. 2: Sumarizace dotazníku kulturní mezery

Otázka č.	Požadovaný	Skutečný	Kulturní mezera
1	1,54	2,94	1,41
2	1,48	2,96	1,48
3	1,48	2,42	0,94
4	1,48	2,77	1,29
5	1,30	2,12	0,81
6	1,30	2,51	1,20
7	1,59	3,01	1,42
8	1,70	2,36	0,67
9	1,84	3,77	1,93
10	1,45	2,84	1,39
11	1,70	2,59	0,90
12	1,49	2,97	1,48
13	1,32	2,41	1,09
14	1,36	2,33	0,97
15	2,46	2,49	0,03

Zdroj: : vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Graf č. 1: Kilmann-Saxtonova kulturní mezera

Zdroj: : vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Na grafu je znázorněné, kde se odpovědi na otázky z hlediska požadovaného a skutečného stavu nejvíce rozcházejí podle výsledku kulturní mezery. Největší odchylka byla, jak znázorňuje graf, v otázce č. 9, která měla hodnotu kulturní mezery 1,93. Kulturní mezera pod 1,4 vykazuje stav, kdy nebyly zjištěny žádné velké nedostatky. Vyjadřuje, že v těchto oblastech existují ještě možnosti ke zlepšení, ale v celku jsou žáci s tímto stavem spokojeni. Mezera nad 1,4 odhaluje oblasti, kterým by se měla věnovat pozornost a snažit se odstraněním nedostatků tuto mezeru snížit. Níže je rozepsáno hodnocení jednotlivých otázek.

Otázka č. 1 - vztahy mezi učiteli a žáky. U hodnocení skutečného stavu vybralo 64 % žáků možnost 3. (vztahy jsou průměrné, s výkyvy na obě strany). Požadovaný stav se rozdělil se shodným počtem 50 % do možnosti 1. (výborné vztahy a atmosféra důvěry) a 2. (dobré vztahy, pohoda při výuce). Kulturní mezera - 1,41.

Otázka č. 2 – vztahy mezi žáky. U hodnocení skutečného stavu vybralo 40 % žáků možnost 3. (vztahy umožňující potřebnou spolupráci). U požadovaného stavu byla vybrána 57 % žáků možnost 1. (výborné vztahy, týmová atmosféra). Kulturní mezera - 1,48.

Otázka č. 3 – komunikace školy s rodiči. U hodnocení skutečného stavu vybralo 43 % žáků možnost 2. (dobrá, zaměřená na základní informace). U požadovaného stavu byla vybrána

55 % žáků možnost 1. (velmi kvalitní, věnuje velkou pozornost komunikaci a informovanosti rodičů). Kulturní mezera – 0,94.

Otázka č. 4 – sdílení informací se žáky o dění ve škole. U hodnocení skutečného stavu vybralo 39 % žáků možnost 3. (střední, občas se objevuje zadržování určitých informací). U požadovaného stavu 54 % žáků vybralo možnost 1. (výborná informovanost a oboustranná komunikace). Kulturní mezera – 1,29.

Otázka č. 5 – kvalita prezentace školy. U hodnocení skutečného stavu vybralo 48 % žáků možnost 2. (dobrá dostupnost informací, občasné akce pro veřejnost). U požadovaného stavu 70 % žáků vybralo možnost 1. (výborná, informace přehledně zpracované a snadno dohledatelné, časté akce pro veřejnost). Kulturní mezera – 0,81.

Otázka č. 6 – přínos získaných vědomostí. U hodnocení skutečného stavu vybral 51 % žáků možnost 3. (průměrně přínosné a uplatitelné). U požadovaného stavu 70 % žáků vybralo možnost 1. (velmi přínosné a uplatitelné). Kulturní mezera – 1,20.

Otázka č. 7 – inovativnost přístupu učitelů k výuce. U hodnocení skutečného stavu vybralo 36 % žáků možnost 3. (občas zařadí do výuky nové pomůcky a postupy). U požadovaného stavu 48 % žáků vybralo možnost 2. (učitelé se snaží využívat alternativní pomůcky, postupy). Kulturní mezera – 1,42.

Otázka č. 8 – nabídka vzdělávacích oborů. U hodnocení skutečného stavu vybralo 57 % žáků možnost 3. (dostačující nabídka). U požadovaného stavu 45 % žáků vybralo možnost 1. (velmi širokou nabídku). Kulturní mezera – 0,67.

Otázka č. 9 – nabídka mimoškolních aktivit. U hodnocení skutečného stavu vybralo 39 % žáků možnost 3. (dostačující nabídka). U požadovaného stavu 50 % žáků vybralo možnost 2. (široká nabídka). Kulturní mezera – 1,93.

Otázka č. 10 – sociální status absolventa. U hodnocení skutečného stavu vybralo 65 % žáků možnost 3. (dobrý, uplatnitelnost v příbuzných oborech, nižší příjmy). U požadovaného stavu vybralo 61 % žáků možnost 1. (výborný, snadné uplatnění v oboru, vysoké příjmy). Kulturní mezera – 1,39.

Otázka č. 11 – estetické prostředí. U hodnocení skutečného stavu vybralo 77 % žáků možnost 3. (vcelku dobrá úroveň, čistota). U požadovaného stavu vybralo 55 % žáků možnost 2. (velmi dobrá úroveň bez problémů). Kulturní mezera – 0,90.

Otázka č. 12 – prostorové uspořádání a účelnost prostředí. U hodnocení skutečného stavu vybralo 57 % žáků možnost 3. (průměrné podmínky, něco by mohlo být určitě lepší). U požadovaného stavu vybralo 52 % žáků možnost 1. (vynikající podmínky, které berou v úvahu individuální požadavky). Kulturní mezera – 1,48.

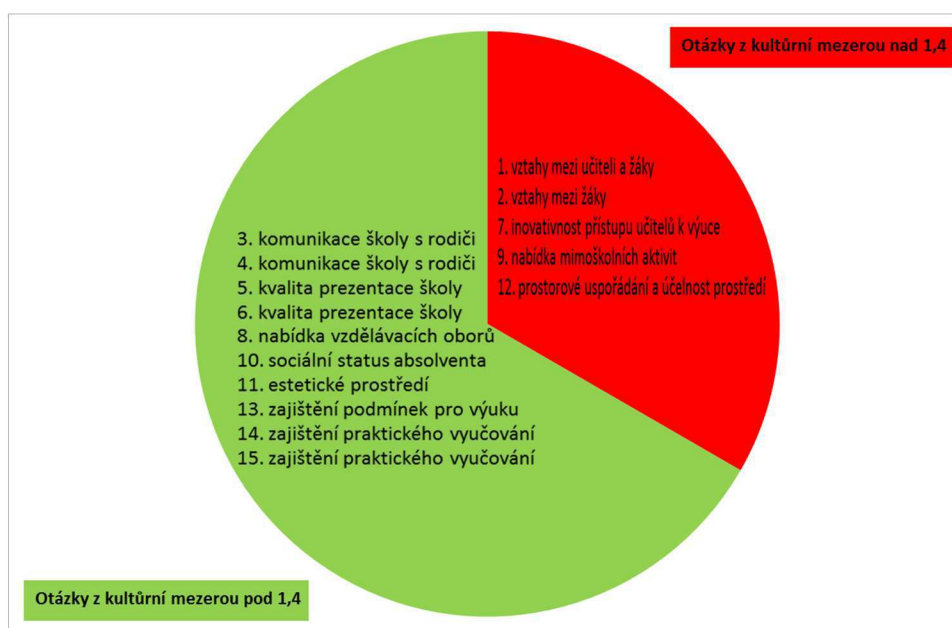
Otázka č. 13 – zajištění podmínek pro výuku. U hodnocení skutečného stavu vybralo 43 % žáků možnost 3. (průměrné). U požadovaného stavu vybralo 70 % žáků možnost 1. (vynikající). Kulturní mezera – 1,09.

Otázka č. 14 – zajištění praktického vyučování. U hodnocení skutečného stavu vybralo 55 % žáků možnost 2. (dobré). U požadovaného stavu vybralo 65 % žáků možnost 1. (vynikající). Kulturní mezera – 0,97.

Otázka č. 15 – požadavky učitelů na žáka. U hodnocení skutečného stavu vybralo 55 % žáků možnost 3. (standardní požadavky). U požadovaného stavu vybralo 54 % žáků také možnost 3. (standardní požadavky). Kulturní mezera – 0,03.

Graf znázorňuje poměr otázek pod a nad hranicí kulturní mezery 1,4.

Graf č. 2: Porovnání dobrých a špatných výsledků hodnocení otázek dle kulturní mezery.

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Otázka č. 16 - tato otázka byla otevřená a umožňovala vyjádření vlastních návrhů a připomínek. Z 69 dotazovaných se vyjádřilo 31. Nejčastěji byla zmíněna připomínka k topení. K vybavení školy byly zmíněny připomínky k výměně dataprojektorů, požadavek na více tříd, vlastní tělocvičnu, nové pomůcky, svačinový automat. Zbylé připomínky se týkaly výuky a

vyučujících. Žáci zmiňovali požadavky na lepší informovanost, uvádění důvodů v prováděných opatření, více využívání internetu při výuce, více přednášek, delší praxe, rozdělení cizojazyčných seminářů dle volby maturitního jazyka. U vyučujících byly připomínky k pozdním příchodům do hodin, časté obměně vyučujících, neobjektivnímu hodnocení, na požadavky na matematiku, ke kvalifikaci a interpretaci vyučujících. Požadavek na podporu žáků v mimoškolních aktivitách - oblast sportu a finanční podpora školních zájezdů.

5.5 Závěr průzkumného šetření

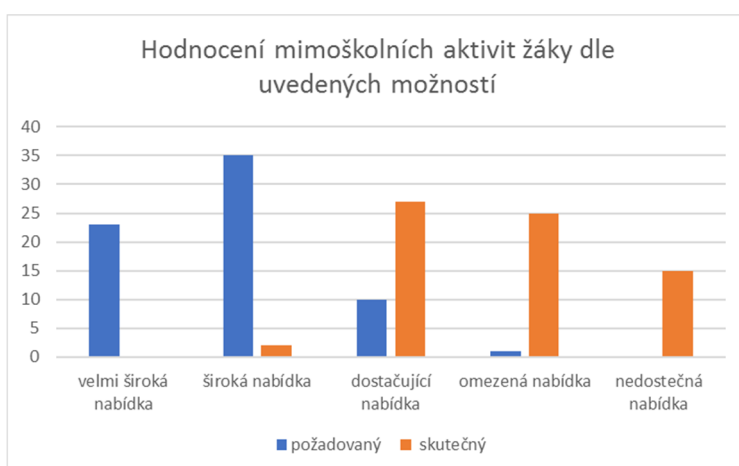
Nejhůře hodnocené otázky:

Otázka č. 9. nabídka mimoškolních aktivit (stáže, soutěže, přednášky)

Na tuto otázku žáci z pohledu skutečného stavu nejčastěji odpovídali, že nabídka je omezená a požadovali nabídku širokou.

Výsledek této otázky vyšel v rozporu s informacemi na webových stránkách, kde se škola prezentuje mnoha projekty, kurzy, soutěží, turnaji a vzdělávacími programy. Žáci tuto oblast hodnotili jako nedostatečnou. Dle zjištěných informací se škola v rámci časových i finančních možností snaží mimoškolní aktivity podporovat. Žáci přesto považují dosavadní nabídku za nedostatečnou. Z této situace vyplývá, že žáci se o mimoškolní aktivity málo zajímají a nezjišťují si potřebné informace o aktivitách školy nebo nabízené projekty nesplňují jejich požadavky. Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

Graf č. 3 Hodnocení otázky č. 9

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Otázka č. 2. vztahy mezi žáky.

V rámci hodnocení současného stavu žáci vztahy považují za dobré, umožňující potřebnou spolupráci. Požadují však výborné vztahy, lepší týmovou atmosféru. Tento stav vyplývá z problematiky v otázce č. 9. Žákům chybí prostor poznat chování spolužáků mimo školní prostředí, kde by měli možnost vztahy prohloubit, upevnit a lépe se poznat. Společná aktivita a nutnost spolupracovat umožňuje prohloubit soudržnost a týmové vztahy. Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

Graf č. 4 Hodnocení otázky č. 2

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Otázka č. 12 prostorové uspořádání a účelnost prostředí (využívání externích prostorů, uspořádání a obsazenost tříd)

Nejvíce žáků se přiklonilo ve skutečném stavu k variantě – průměrné podmínky až špatné podmínky. Požadovali by vynikající podmínky, které berou v úvahu individuální požadavky. Prostorové uspořádání a účelnost prostředí je bohužel pevně dána, rekonstrukce jsou náročné a závislé na financích. Po prostudování dostupných informací považují, že bylo uskutečněno vše, co bylo v možnostech školy. Na škole průběžně dochází k rekonstrukcím, poslední proběhla v roce 2012, došlo k rozsáhlým stavebním úpravám, k výměně oken, včetně meziokenních panelů a rekonstrukci sociálního zařízení. V současné době je vyhlášena výzva na podání projektu na změnu zdroje vytápění objektu školy a domova mládeže. Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

Graf č. 5 Hodnocení otázky č. 12

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

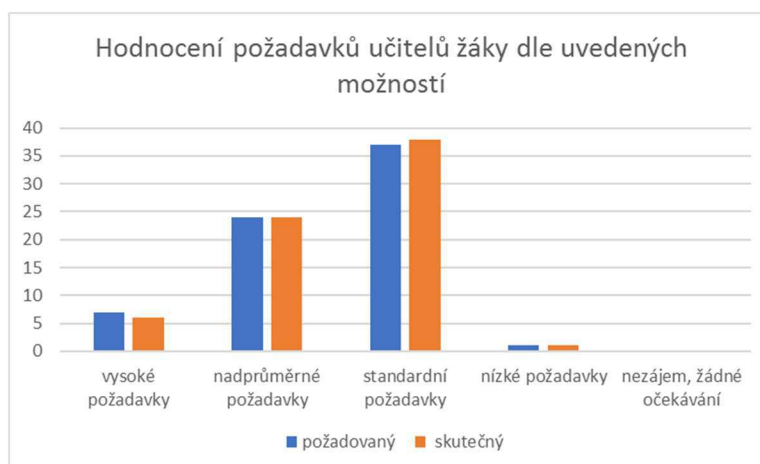
Pro řešení problematiky týkající se otázek č. 9 a č. 2 doporučuji založit schránku v přístupných prostorách školy. Vyzvala bych žáky, aby vhazovali návrhy na projekty, přednášky a aktivity, které by je zajímali a chtěli se jich účastnit. Další možností je uspořádání soutěž tříd s problematikou mimoškolních aktivit, ve které by žáci ve své režii oslovili subjekty či osoby, které by obohatili výuku přednáškou, nebo by se pokusili sami na dostupných zdrojích vyhledat projekt, kterému by se chtěli věnovat. Mohli by zorganizovat i nějakou mimoškolní aktivitu v rámci školy, uspořádat tematické aktivity jak sportovní, tak odborné. Vyhodnotili by se nejzajímavější návrhy a vítězná třída by realizovala svůj návrh. Předem by byly určeny podmínky, jak budou žáci odměněni, záleží na možnostech školy. Tyto aktivity by podpořily vztahy mezi žáky.

Dobře hodnocené otázky:

Otázka č. 15 požadavky učitelů na žáka (rozsah požadavků na žáka a schopnost je realizovat).

V této otázce se odpovědi na skutečný stav téměř shodovaly s odpověďmi na požadovaný stav. Žáci na otázku odpověděli převážně u obou variant, že požadavky jsou standardní. V této oblasti náleží pedagogickému sboru uznání za soulad s požadavky žáků. Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

Graf č. 6 Hodnocení otázky č. 15

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Otázka č. 8. nabídka vzdělávacích oborů (rozsah nabídky, charakteristika oborů, požadavky)

V této otázce jsou žáci s nabídkou většinou spokojeni a nabídkou v obou rovinách považují za širokou, dostačující. Vypovídá to o pružnosti školy, jak reaguje na trh práce otevřením nových oborů požadujících společnosti. Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

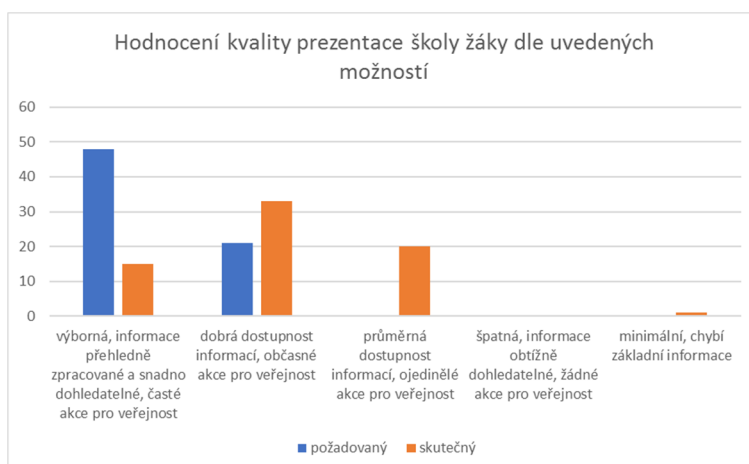
Graf č. 7 Hodnocení otázky č. 8

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

Otázka č. 5. kvalita prezentace školy (dostupnost informací o škole pro veřejnost ke zviditelnění školy, úprava webových stránek). Graf znázorňuje počet žáků k dané možnosti hodnocení, z hlediska požadovaného a skutečného stavu v uvedené otázce.

Graf č. 8 Hodnocení otázky č. 5

Zdroj: vlastní zpracování dotazníku Killmann – Saxtonovy kulturní mezery (únor 2018)

O úpravě webových stránek jsem měla možnost se přesvědčit i sama při získávání informací a musím s výsledkem šetření v této otázce souhlasit a tvůrce stránek pochválit. Ale určitý prostor pro zlepšení zde stále je.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala tématem organizační klima školy, zaměřila jsem se na kulturu ve školách. Teoretická část nás s touto problematikou seznámila obecně.

Mé dotazníkové šetření bylo zaměřeno na kulturu školy, a to z pohledu žáků Střední zdravotnické školy Turnov. K šetření jsem použila dotazník Kilmann – Saxtonova kulturní mezera, který zjišťuje rozdíl mezi požadovaným a skutečným stavem.

Střední zdravotnická škola se snaží stále reagovat na nabídky pracovních míst, ustála i nešťastné novely v zákonech ve vzdělávání zdravotnických pracovníků, která požadovala neadekvátně dlouhé vzdělání k poměru platového zařazení, což snižovalo zájem o tento obor. Po seznámení s touto školou musím konstatovat, že si udržuje určitý standard.

Z dotazníkového šetření nebyly nalezeny žádné závažné problémy. Požadavky vyučujících jsou standardní, dostačující nabídka vzdělávacích oborů. Škola se prezentuje a sdílí informace na svých webových stránkách. Spolupracuje s okolními subjekty, ve kterých nacházejí absolventi uplatnění.

Výsledek šetření otázky týkající se mimoškolních aktivit vyšel v rozporu s informacemi na webových stránkách, kde se škola prezentuje mnoha projekty a charitativními akcemi. Žáci tuto oblast hodnotili jako nedostatečnou. Dle zjištěných informací se škola v rámci časových i finančních možností snaží mimoškolní aktivity podporovat. Žáci přesto považují dosavadní nabídku za nedostatečnou. Z této situace vyplývá, že žáci se o mimoškolní aktivity málo zajímají a nezjišťují si potřebné informace o aktivitách školy nebo nabízené projekty nesplňují jejich požadavky. Otázku vztahů mezi žáky by zlepšila společná aktivita, která by prohloubila soudržnost a spolupráci. Prostorové uspořádání a účelnost prostředí je bohužel pevně dána, rekonstrukce jsou náročné a závislé na financích. Po prostudování dostupných informací usuzuji, že v této oblasti bylo uskutečněno vše, co bylo v možnostech školy. Každá škola se prezentuje osobitou kulturou, která je jedním z aspektů ovlivňující volbu žáků při rozhodování kam na školu. Ve výše zmíněné škole podporuje kulturu pedagogický sbor, který je tvořen z kvalifikovaných učitelů. Snaží se žákům vytvářet příznivé podmínky a upevňovat vztahy mezi sebou. Prostedí školy drží krok s dobou, prochází modernizací a technickým vývojem. Otevírání nových oborů vnáší otázky do diskusí. Jsou pochyby, zda všechny obory budou pokryty kvalifikovanými pedagogy. Jestli neomezují stávající obory kapacitou školy. Považuji tuto školu za školu s tradicí. Přála bych jí spoustu spokojených žáků, kteří se budou svému oboru věnovat s takovým nadšením, jako je pedagogové na toto povolání připravovali.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010, 325 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2742-4.

DVOŘÁK, Dominik, Tomáš JANÍK, Jan PRŮCHA, Milada RABUŠICOVÁ, Vladimíra SPILKOVÁ, Karel STARÝ, Jana STRAKOVÁ a Eliška WALTEROVÁ, GREGER, David, ed. *Srovnávací pedagogika: proměny a výzvy*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2015, 184 s. ISBN 978-80-7290-860-8. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1461391&lang=cs&site=ehost-live>

HLOUŠKOVÁ, Lenka. *Proměna kultury školy v pedagogických diskurzích*. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 106 s. ISBN 978-80-210-4813-3.

JANÍK, Tomáš a Milada RABUŠICOVÁ. *Pedagogická encyklopedie*. Editor Jan PRŮCHA. Praha: Portál, 2009, 935 s. ISBN 978-80-7367-546-2.

LAZAROVÁ, Bohumíra. *Cesty dalšího vzdělávání učitelů*. Brno: Paido, 2006, 230 s. ISBN 80-7315-114-6.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.

MILLER, Ivan a Karel NĚMEJC. *Evaluace ve vzdělávání, textová studijní opora*. 1. vydání. Praha: ČZU, IVP, 2014. 78 s. ISBN 978-80-213-2455-8.

NEZVALOVÁ, Danuše. *Pedagogika pro učitele*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995, 104 s. ISBN 80-7067-490-3.

PRŮCHA, Jan. *Alternativní školy a inovace ve vzdělávání*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2004, 141 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-977-1.

PRŮCHA, Jan. *Česká vzdělanost: multidisciplinární pohled na fenomén národní kultury*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 205 s. ISBN 978-80-7478-675-4.

STARÝ, Karel. *Profesní rozvoj učitelů: podpora učitelů pro zlepšování výsledků žáků*. Praha: Karolinum, 2012, 188 s. ISBN 978-80-246-2087-9.

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, 300 s. Řízení školy. ISBN 80-7357-176-5.

ŠIKÝŘ, Martin, David BOROVEC a Irena TROJANOVÁ. *Personalistika v řízení školy*. Praha: TROJAN, Václav. *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 90 s. Řízení školy. ISBN 978-80-7478-539-9.

VAŠUTOVÁ, Maria a Veronika JEŽKOVÁ. *Didaktika psychologie: vybrané kapitoly*. Ostrava: Universitas Ostraviensis, 2015, 212 s. ISBN 978-80-7464-681-2.

WALTEROVÁ, Eliška. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti*. Brno: Paido, 2004, 301 s. ISBN 80-7315-083-2. Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 199 s. Řízení školy. ISBN 978-80-7357-901-2.

Internetové zdroje

SZŠ TURNOV, 2017 [online]. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z: <http://www.szsturnov.cz/drupal/>

GRECMANOVÁ, Helena, Miroslav DOPITA, Zprávy z výzkumu. 2011 [online]. [cit. 2018-02-12]. Dostupné z:

<http://www.csvs.cz/aula/clanky/2011-3-zpravy-z-vyzkumu-Grecmanova-Dopita.pdf>

PECINA, Pavel, Obecná didaktika pro učitele praktického vyučování, výuková opora. 2016 [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z:

<http://slideplayer.cz/slide/11991265/>

MŠMT, Vzdělávací soustava. 2013/14 [online]. [cit. 2018- 03- 15]. Dostupné z: www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/vzdelavaci-soustava

Seznam příloh

Příloha 1: Schéma vzdělávacího systému v ČR

Příloha 2: Dotazník Kilmann – Saxtonovy kulturní mezery

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Úrovně vzdělání (s. 25)

Tabulka č. 2: Sumarizace dotazníku kulturní mezery (s. 39)

Seznam obrázků

Obrázek 1 Role třídního učitele (s. 15)

Obrázek 2 Pojetí třídního klimatu z pohledu žáka (s. 17)

Obrázek 3 Jednotlivé elementy kultury školy (s. 18)

Obrázek 4 Vztah mezi prostředím, kulturou a klimatem školy (s. 22)

Obrázek 5 Cyklus systematického vzdělávání zaměstnanců (s. 29)

Seznam grafů

Graf č. 1: Kilmann-Saxtonova kulturní mezera (s. 40)

Graf č. 2: Porovnání dobrých a špatných výsledků hodnocení otázek dle kulturní mezery (s. 42)

Graf č. 3: Hodnocení otázky č. 9 (s. 43)

Graf č. 4: Hodnocení otázky č. 2 (s. 44)

Graf č. 5: Hodnocení otázky č. 12 (s. 45)

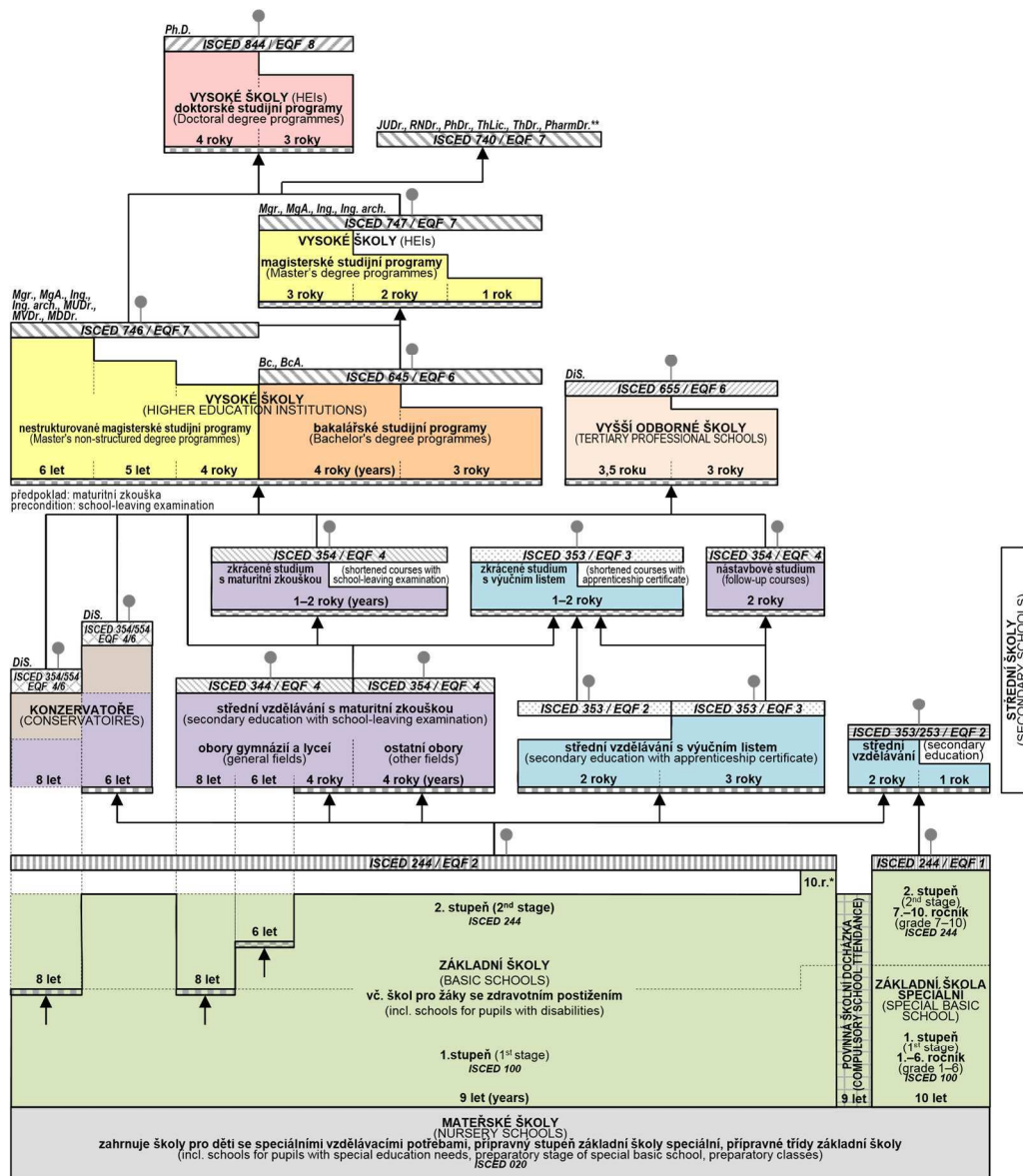
Graf č. 6: Hodnocení otázky č. 15 (s. 46)

Graf č. 7: Hodnocení otázky č. 8 (s. 46)

Graf č. 8: Hodnocení otázky č. 5 (s. 47)

Příloha 1

Schéma vzdělávací soustavy ČR

Legenda (Explanatory notes):

	státní doktorská zkouška (doctoral state examination)		závěrečná zkouška (final examination)
	státní závěrečná zkouška (final state examination), státní rigorózní zkouška**		základní vzdělání (basic education)
	absolutorium (graduate examination)		základy vzdělání (basics of education)
	maturitní zkouška (school-leaving examination)		povinná školní docházka (compulsory school attendance)
	absolutorium a/nebo maturitní zkouška (graduate examination and/or school-leaving examination)***		přijímací řízení (admission procedure)
	závěrečná zkouška s výučním listem (final examination with apprenticeship certificate)		další vzdělávací stupeň (next educational level)
			pracovní trh (labour market)

Zdroj: internetové stránky MŠMT

Dotazník

Kilman – Saxtonovy mezery

Vážení studenti,

Jsem studentkou ČZU, Institut vzdělávání a poradenství, obor učitel praktického vyučování. Dotazník je součástí bakalářské práce na téma „Kultura školy“ ve které se zamýšlím nad úspěšností dosahování dostatečné úrovně a spokojenosti žáků na středních školách.

Tímto Vás zdvořile žádám o vyplnění dotazníku, kterým bych chtěla zjistit, jak vnímáte kulturu na vaší škole. Dotazník Kilman – Saxtonovy kulturní mezery může poukázat na nedostatky spojené s hodnocením školy a práce učitelů a díky Vaší spolupráci, můžeme dosáhnout jejich odstranění.

V dotazníku budete odpovídat na otázku dvakrát, jaký je skutečný stav a poté jaký je požadovaný stav, podle vašich představ, co by měla škola splňovat. Poprosila bych Vás, abyste se zamysleli nad možnostmi odpovědi a svědomitě odpovídali. V poslední otázce máte možnost k volnému vyjádření, stačí stručná odpověď. Dotazník je anonymní a slouží výhradně pro potřeby bakalářské práce. Vedení školy budou předloženy pouze problémové otázky a návrh ke zlepšení možných nedostatků. Věřím, že můj průzkum bude pro Vaši školu přínosem.

Předem děkuji za spolupráci

Příloha 2

Otázka č.	FAKTOR	STAV	1	2	3	4	5
1	vztahy mezi učiteli a žáky (otevřenost, ochota, přístup k žákům)		výborné vztahy a atmosféra důvěry	dobré vztahy, pohoda při výuce	vztahy jsou průměrné, s výkyvy na obě strany	vztahy jsou neutrální, vyskytují se problémy	vztahy jsou špatné, vyskytují se i závažné problémy
		požadovaný					
		skutečný					
2	vztahy mezi žáky (soudržnost, ochota pomoci, komunikace, kastování žáků)		výborné vztahy, týmová atmosféra	dobré vztahy, žáci spolupracují	vztahy umožňující potřebnou spolupráci	nevyrovnané vztahy, nízká spolupráce	špatné až nepřátelské vztahy
		požadovaný					
		skutečný					
3	komunikace školy s rodiči (pružnost, informovanost, přenos informací)		velmi kvalitní, věnuje velkou pozornost komunikaci a informovanosti rodičů	je dobrá, zaměřená na základní informace	dostatečná, jsou zde příležitosti ke zlepšení	je podprůměrná, škola se jí málo věnuje	nedostatečná, vykazuje řadu nedostatků a nedorozumění
		požadovaný					
		skutečný					
4	sdílení informací se žáky o dění ve škole (informovanost žáků o změnách, organizaci a aktivitách školy)		výborná informovanost a oboustranná komunikace	dobrá, žáci mají potřebné informace, komunikace bez problémů	střední, občas se objevuje zadržování určitých informací	špatná, důležité informace často chybí	minimální informovanost, závažné problémy v komunikaci
		požadovaný					
		skutečný					
5	kvalita prezentace školy (dostupnost informací o škole pro veřejnost, akce pro veřejnost ke zviditelnění školy, úprava webových stránek)		výborná, informace přehledně zpracované a snadno dohledatelné, časté akce pro veřejnost	dobrá dostupnost informací, občasné akce pro veřejnost	průměrná dostupnost informací, ojedinělé akce pro veřejnost	špatná, informace obtížně dohledatelné, žádné akce pro veřejnost	minimální, chybí základní informace
		požadovaný					
		skutečný					
6	přínos získaných vědomostí (obsah výuky je uplatnitelný pro budoucí povolání, posouvá žáka)		velmi přínosné a uplatnitelné	přínosné a uplatnitelné	průměrně přínosné a uplatnitelné	méně přínosné a uplatnitelné	nejsou přínosné ani uplatnitelné
		požadovaný					
		skutečný					
7	inovativnost přístupu učitelů k výuce (atraktivnost a modernost vyučování, otevřenost učitelů k alternativní výuce)		mimořádná, učitelé jsou otevření k novým přístupům ve výuce	učitelé se snaží využívat alternativní pomůcky, postupy	občas zařadí do výuky nové pomůcky a postupy	spíše se drží zajatých postupů, neinovují hodinu	striktně se drží zajatých postupů
		požadovaný					
		skutečný					
8	nabídka vzdělávacích oborů (rozsah nabídky, charakteristika oborů, požadavky)		velmi široká nabídka	široká nabídka	dostačující nabídka	omezená nabídka	nedostatečná nabídka
		požadovaný					
		skutečný					

9	nabídka mimoškolních aktivit (stáže, soutěže, přednášky)		velmi široká nabídka	široká nabídka	dostačující nabídka	omezená nabídka	nedostatečná nabídka
		požadovaný					
		skutečný					
10	sociální status absolventa (pohled společnosti na zvolené povolání, uplatnění, prestiž, příjmy)		výborný, snadné uplatnění v oboru, vysoké příjmy	velmi dobrý, uplatnitelnost, dostatečné příjmy	dobry, uplatnitelnost v příbuzných oborech, nižší příjmy	špatný, těžká uplatnitelnost, nízké příjmy	velmi špatný, nemožnost uplatnění
		požadovaný					
		skutečný					
11	estetické prostředí (vzhled tříd, učeben, školy a ostatních prostor, upravenost žáků a učitelů)		vysoká úroveň, podporuje image	velmi dobrá úroveň bez problémů	vcelku dobrá úroveň, čistota	špatná úroveň, problémy s hygienou a úklidem	velmi špatná úroveň, nepořádek a špína
		požadovaný					
		skutečný					
12	prostorové uspořádání a účelnost prostředí (využívání externích prostorů, uspořádání a obsazenost tříd)		vynikající podmínky, které berou v úvahu individuální požadavky	dobré podmínky	průměrné podmínky, něco by mohlo být určitě lepší	špatné podmínky, v určitých případech neodpovídají	velmi špatné podmínky, neodpovídají zákonným normám
		požadovaný					
		skutečný					
13	zajištění podmínek pro výuku (názorné ukázky, využití interaktivních tabulí, internetu, didaktických pomůcek)		vynikající	dobré	průměrné	špatné	velmi špatné
		požadovaný					
		skutečný					
14	zajištění praktického vyučování (výuka v reálném prostředí, zajištění materiálu)		vynikající	dobré	průměrné	špatné	velmi špatné
		požadovaný					
		skutečný					
15	požadavky učitelů na žáka (rozsah požadavků na žáka a schopnost je realizovat)		vysoké požadavky	nadprůměrné požadavky	standardní požadavky	nízké požadavky	nezájem, žádné očekávání
		požadovaný					
		skutečný					
16	vlastní návrhy ke zlepšení						